

b. van westering-van der plaats

de verrassing

DE VERRASSING

B. VAN WESTERING- VAN DER PLAATS

DE VERRASSING

MET ILLUSTRATIES VAN TINY VAN ASSELT

G. F. CALLENBACH N.V. - UITGEVER - NIJKERK

1. Antwoord op de brief

Het was stil in de vijfde. Bij het raam zoemden vliegen in de warme zon, maar de jongens en meisjes merkten het niet. Zij dachten alleen maar aan hun werk: het laatste proefwerk aardrijkskunde vóór het overgangsrapport.

Peter, in het midden van de klas, keek vol trots naar zijn blad. Nog maar één vraag gemist — dat kon een negen worden!

Hij zag, éven, in een flits, de blinkende rijksdaalder die vader hem had beloofd wanneer hij een acht op zijn rapport zou krijgen. Vader vond aardrijkskunde het belangrijkste vak voor jongens, en daar was Peter het helemaal mee eens. Want natuurlijk wilde hij later gaan reizen, liefst de hele wereld rond. Net als oom Frederik, die zelfs in Mexico was geweest, en in Peru, en die nooit uitgepraat raakte over de prachtige dingen, die de Indianen hadden gemaakt. Indianen waren niet alleen vechters, zei hij, maar ook kunstenaars.

Hè, hij wilde, dat meneer er een „extra-vraag” bij opgaf over Indianen, dan zou je eens wat beleven! Hij zou er zó een heel verhaal over kunnen schrijven, net als Duco.

Hij keek schuin achterom naar zijn broer. Duco knikte hem toe: hij had het ook goed gemaakt.

„Laatste vraag!” zei meneer Bouwhuis met nadruk. „Noem, liefst

in de juiste volgorde, de vier voornaamste havens van de wereld." Een echte jongensvraag. Met een zucht van voldoening schreef Peter op: New York, Rotterdam, Londen, Hamburg.

Toen twijfelde hij. Was Londen soms belangrijker dan Rotterdam? En hoorde Hamburg er wel bij? Drie havens in Europa en geen enkele in Azië of Zuid-Amerika, klopte dat wel?

Hij keek naar Duco, maar die zat aandachtig over zijn papier gebogen.

Op hetzelfde moment voelde hij een por in zijn rug. „Eerst Rotterdam of eerst New York?” hoorde hij Hans vragen.

Peter ging achterover zitten en, terwijl hij de hand voor de mond hield, zei hij met zijn lippen: New York.

„Weet je 't zeker?”

Peter knikte.

Meneer Bouwhuis had zich naar het bord gedraaid, hij merkte niets. Snel keerde Peter zich naar Hans om. „Is Hamburg er ook bij?” vroeg hij zacht. Maar voor Hans antwoord had kunnen geven, hoorden ze de stem van meneer Bouwhuis: „Peter en Hans, jullie werken samen, zie ik. Allebei een punt eraf — ik heb je gewaarschuwd!”

Hij liep naar hen toe en zette met rood potlood een kruis in de hoek. Het was al gebeurd nog voor het goed tot de beide jongens doordrong.

„Niet meer werken, jongens en meisjes! Duco, haal jij even op?”

Duco kwam met tegenzin zijn bank uit. Hij vond het niet prettig, een karweitje te mogen doen vlak nadat zijn broer straf had gekregen. Ze zeiden in de klas toch al, dat hij zo'n „brave” was. Dan kon je nog beter doorlopend in het strafboekje staan, zoals Peter.

Peter zat nog steeds naar het rode kruis te kijken; het zag er lelijk en vijandig uit.

„Sof, hè?” zei Duco toen hij bij zijn bank kwam.

„'t Is geméén!” zei Peter kwaad, maar toch niet zo luid dat meneer het kon horen. Al zijn plezier om het goed gemaakte proefwerk was verdwenen. Een hele punt eraf . . . één vraag gemist . . . hij kon nog een paar foutjes hebben ook . . . Dan haalde hij de acht niet. Nèt niet — en naar zijn rijksdaalder kon hij fluiten!

Peter mopperde de hele weg naar huis. Hij dreigde, dat hij Hans wel krijgen zou als die niet uit eigen beweging naar meneer Bouwhuis toe ging om te vertellen, hoe het in elkaar zat. Anders zou hij vragen of vader meneer wilde opbellen vanavond . . . of hij zou er morgen voor schooltijd zelf over beginnen . . .

Duco liep zwijgend naast zijn boze broer voort. Het wàs miserabel, maar waarom deed hij dan ook zo onnozel? Andere onderwijzers dreigden wel eens, en deden ten slotte niets. Maar meneer Bouwhuis was een kwaaië: zó had hij iets gezegd of iets verboden, en binnen tien tellen kon je je portie krijgen. Je had maar op te passen, maar als je dat deed, was alles oké. 't Was best een machtige vent, ook al nàm hij níets!

Bij hun thuiskomst was er iets vreemds: de tafel was niet gedekt. In plaats van borden en servetten lag er een uitgespreide krant. En de atlas, opengeslagen bij Gelderland. Moeder stond er overheen gebogen; zij tuurde aandachtig naar de gele, groene en rode vlekken, die zand, bos en huizen voorstelden. In de krant was een advertentie aangestreept.

Wat grappig: móeder, die aardrijkskunde van Gelderland zat te leren!

„O, jongens, zijn jullie daar al?” riep ze verschrikt toen Peter en Duco binnenkwamen. Ze klapte snel de atlas dicht, vouwde de krant in elkaar en haastte zich naar de keuken. Duco haalde het tafellaken uit de kast en spreidde dat uit. Borden, messen, vorken . . . Voor hoeveel mensen? Kwam Jaap ook thuis eten? En was Ans vrij? Even vragen . . .

Peter keek naar de dichtgeklapte atlas en dacht weer aan het proefwerk, dat hij juist even was vergeten. Toen vouwde hij de krant open en zocht de aangestreepte advertentie.

„Vakantie in mooi Gelderland,” las hij.

„Woningruil gevraagd voor drie weken in augustus, met huis aan zee. Minstens 5 slaappleatsen. Aangeboden wordt: ruim zonnig huis, 6 sl. pl., grote bloementuin met gazon. Gunstige ligging ten opzichte van bos en hoofdweg. Brieven: H. van Nes, Sparrenlaan 8, Reebergen.”

Aha . . . ! Dat ging blijkbaar over hun vakantie!

Verleden jaar hadden zij in Den Haag moeten blijven omdat Duco zo handig was geweest vlak van tevoren met gymnastiek zijn been te breken. Het jaar dáárvoor hadden ze gelogeed bij opa en oma, maar die konden „de drukte” niet meer hebben.

Dit leek hem machtig: om zo maar in het huis van een ander te wonen, net of je een hotel had voor je zelf alleen.

Misschien stond het huis wel midden in het bos. Bergen waren er ook, en herten, dat was vast. Van je slaapkamerraam uit zou je wel eekhoorns in de bomen kunnen zien klauteren, en wie weet renden de konijnen in de schemering zo maar over het „gazon”.

En ze konden televisie hebben . . .

Peters fantasie was al met hem op hol geslagen nog voor hij de advertentie goed had gelezen . . . Hij kwam de keuken binnen-

stuiven, waar moeder, in een wolk van damp, bezig was de aard-appelen af te gieten.

„Móeder, dóen we 't?”

„Kalm aan maar,” zei moeder.

Nog diezelfde avond schreef vader de brief. Peter en Duco stonden er op hun neus bij. Vader schilderde hun huis zó mooi af, dat je zin zou krijgen, erin te wonen. Maar hij kon niet verhelen, dat ze een kilometer of drie van zee af woonden.

„Tot aan de haven is het korter!” zei Peter. „Schrijf maar gerust twee kilometer, vader!”

„Badgasten gaan niet naar de háven!” zei moeder lachend.

Nee—dat was zo. Konden ze, om die drie kilometer goed te maken, nog niet iets moois over hun huis vertellen? Dat de jongens hun kamer pas hadden geschilderd, in drie kleuren? En dat de stad bij avond zo gezellig was met al dat vrolijke licht? Wanneer meneer Van Nes alleen maar kleine kinderen had, gaf hij daar natuurlijk niet om. Stond er maar bij voor wie die slaappleatsen bestemd waren . . . Meisjes gaven om mooie winkels — en die had je hier in Den Haag genoeg. Jongens wilden naar de haven; en naar het strand om er lange wandelingen te maken in de schemering als het zo geheimzinnig werd aan zee. Kleine kinderen wilden natuurlijk alleen maar scheppen in het zand, en vaders wilden al maar zitten en lezen.

„Goede verbindingen met stad en zee,” schreef vader er nog bij — meer konden ze niet verzinnen.

„Uitstékende verbindingen kan ook!” hielp Peter. Maar vader vond de verbindingen beslist niet beter dan goed.

Nog diezelfde avond ging de brief op de bus. En nu maar wachten . . .

Het duurde lang voor er antwoord kwam.

Peter en Duco hadden zich al zó ingeleefd in de vakantie in het „Boshuis”, dat ze niet wilden luisteren toen moeder zei, dat hùn brief misschien wel midden in een hele stapel was terechtgekomen. Zij bleven er hardnekkig over praten wát ze in die drie weken allemaal wel zouden doen. Zij hadden hun badmintonspel al klaargelegd; dat konden ze elke avond spelen op het „gazon”, dat in hun verbeelding was uitgegroeid tot een speelweide, waar je wel met de halve school op zou kunnen ballen. Er kwamen in hun verhalen ook hoe langer hoe meer konijnen en eekhoorns en spechten. Spechten maakten je 's morgens wakker met hun geklop; dat hadden ze pas nog op school gelezen.

Nóg een week later lag het huis zó eenzaam in een groot donker

bos, dat het bepaald gevaarlijk was, je bij donker buiten te wagen.

Peter zocht in de diepe kast en in de schuur naar dikke stokken, die zij een paar jaar geleden, toen ze nog kleine jongens waren, gebruikten in spiegelgevechten tegen jongens van een andere straat. Nu zouden die hun wel eens ècht van pas kunnen komen . . .!

Duco scharrelde oude dozen op en lege koektrommeltjes, waarin hij zeldzame planten, bessen, stenen, paddestoelen en stukjes

boomschors dacht te bewaren. Daar kon hij dan later thuis een tentoonstelling van houden — misschien zelfs wel voor de nieuwe zesde klas, waarin Peter en hij dan zouden zitten.

Moeder zag de wonderlijke verzameling in de hoek van zijn kamer al maar groeien. Het hielp niet of ze waarschuwde, dat het plan misschien helemaal niet door zou gaan. Zij waren ervan overtuigd, dat niemand een brief van vader zo maar op zij zou leggen — het idee!

En ze kregen gelijk. Een week later vertelde moeder met een vrolijk gezicht, dat de ruil door zou gaan: meneer Van Nes was die morgen komen kijken naar het huis en hij had gezegd, dat het in orde was. Nu moesten de moeders het maar verder regelen, zei hij. Over die drie kilometer had hij niet eens gekikt, want stel je voor: zij hadden een auto — en wat betekent nu drie kilometer voor een áuto . . . ?

Na die dag groeide de stapel van allerlei dingen die beslist mee moesten zó onrustbarend, dat vader zich ermee ging bemoeien en aan ieder een oude koffer gaf: wat daarin kon, mocht mee, op voorwaarde dat ze hem zelf zouden dragen.

Zij gingen nu gezamenlijk op zoek naar touw en riemen, want wat niet in de koffer ging, kon er altijd nog bovenop worden gebonden!

De laatste schooldag kwam, met het afscheid van meneer Bouwhuis: hij ging niet mee met de klas. In de zesde kregen ze het hoofd van de school, meneer Van Deutekom.

Peter en Duco verlangden er reuze naar, daar te komen. Niet alleen omdat het hun heerlijk leek eindelijk zèlf hoogste klas te zijn, zodat er op het schoolplein geen jongens meer konden rond-

lopen, die je minachtend behandelden omdat je nog maar bij de kleintjes hoorde. Maar ook omdat de zesde klas zo dikwijls lachte. Het hele jaar door. Bij de strenge meneer Bouwhuis hadden ze daar met hevige jaloezie naar geluisterd en zich afgevraagd: wat gebeurt daar toch telkens voor grappigs?

Nu zouden ze het over een poosje weten.

Maar éérst kwam nog de vakantie, met de extra rijksdaalder zakgeld. Want Peter en Duco hadden, al was het voor Peter op het nippertje, beiden een acht voor aardrijkskunde weten te bemachtigen. Ze zouden oom Frederik ook niet onder de ogen hebben durven komen als het níet zo was!

2. Bas

Het stationnetje stond zo maar ergens midden in de wereld; het eerste wat Peter zag toen hij uitstapte, was een korenveld. Groot en geel stond het tegen de felblauwe lucht. Daarachter stak de spits van een kerktorentje tussen het groen omhoog.

De stationschef lachte toen hij de jongens zag; hij keek naar hun koffers, waar aan alle kanten de stokken uitstaken en de pakken aan bengelden. Hij vroeg, in een grappig taaltje, of zij soms landverhuizers waren.

„Ja — we zijn onderweg naar Mexico!” antwoordde Peter vlug, waarop de chef tegen vader zei: „Jongens uit de stad, dat hoor ik al!”

Behalve een vrouw met een klein kind, en een boer en een boerin waren zij de enige reizigers die uitstapten.

Vader en moeder bleven nog even treuzelen. Zij zetten de koffer en de tas neer, snoven de lucht in, die duidelijk naar het bos geurde, en keken over het korenveld.

„Héérlijk!” zei moeder.

Peter en Duco waren het perron al afgesukkeld met hun omvangrijke bagage. Een jongen van een jaar of twaalf stond rustig naar hen te kijken.

Opeens deed hij een stap naar voren. „Hallo!” zei hij. „Jullie zijn zeker Peter en Duco van Overdam? Ik ben Bas van Nes.”

„Ja, dat klopt!” zei Peter verrast. Bas knikte en zweeg.

Peter en Duco zetten beiden hun koffer neer en wachtten op vader en moeder. Moeder was al in gesprek geraakt met de boer en de boerin, aan wie vader de weg had gevraagd naar de Sparrenlaan; zij kwamen druk pratend het smalle perronnetje af.

Bas groette, vertelde wie hij was, zette met een lenige zwaai de grootste koffer op de bagagedrager van zijn fiets en bleef een beetje aan de kant meelopen.

Peter keek naar hem. Bas zag er sterk en gespierd uit en hij was ook helemaal niet „dorps”; zo te zien zou hij ook best in Den Haag kunnen wonen. Straks zou hij hem eens vragen welk cijfer hij voor gymnastiek had.

De boerin praatte aldoor, met een schelle stem. Moeder knikte en lachte maar eens vriendelijk. Vader probeerde een gesprek aan te knopen met de boer, maar die zei niet anders dan „joa” en „nei” en „kawe wèzen”, wàt vader hem ook vertelde of vroeg. Maar vader had ook helemaal geen verstand van schapen en koeien; hij wist niet eens, hoeveel weidegrond je als boer met tien koeien moest hebben. Na een poosje zwegen ze dus.

Ook Bas was niet erg spraakzaam. Peter kreeg het gevoel, dat je met hem nogal op moest passen. Bas zag eruit of hij je zonder pardon in je gezicht uit zou lachen als je nonsens praatte. Of alleen maar even zijn schouders zou ophalen, en dat was nog erger. Toch — hij liet zich door een jongen uit Reebergen ook niet helemaal op zijn kop zitten!

Hij zei: „Ik heb een negen voor gymnastiek, en Duco een acht.”

Het klonk een beetje opschepperig, maar zo was het niet bedoeld. „Dan is die meester van jullie wel een erge goeierd,” zei Bas rustig, terwijl hij naar Peters smalle schouders keek.

„Duco, geeft meneer Bouwhuis hoge cijfers?” vroeg Peter strijdvastig.

Duco, die niet wist waar het over ging, zei prompt: „Nee, juist lage. Hij is reuze streng.”

„Nou zie je't!” zei Peter.

Bas haalde lichtelijk zijn schouders op en zweeg.

Zij liepen met zijn allen midden op de weg; de boerin was nu nog de enige die praatte. In een reuze tempo en in een taaltje, waar Duco en Peter de helft niet van verstonden, vertelde ze van haar zoon en haar beide dochttertjes, haar koeien en haar kippen. En toen vroeg ze opeens of vader soms de nieuwe hoofdmeester was?

Nee — dat was hij niet, zei vader lachend.

Je kon zien, dat haar dit erg tegenviel. Ze zei, dat ze nu een andere kant op moesten en met een hoofdknik en een tik aan de pet namen de boerin en de boer afscheid. Zij bogen een zijweg in, die naar een korenveld voerde.

De anderen liepen verder. Ze waren het eigenlijke dorp al door; hier begonnen de buitenwijken, met keurige huizen in rechthoekige tuinen, die allemaal lagen te blinken in de zon. Dit was nog eens iets anders dan die hoge huizen in de stad, met die donkere tuintjes, waar bijna niets wilde groeien, zei moeder.

Bas knikte maar eens. Hij liep in een stevig tempo voort en stond toen opeens stil: ze waren er!

Het huis lag dus niet in het bos, dacht Peter teleurgesteld. Wie had dat dan toch beweerd?

Zijn oog viel op de beide dikke stokken, waarmee hij de boeven had willen verjagen en hij voelde zich min of meer opgelaten.

Duco keek langs het huis omhoog. Het was witgekalkt, met rood

en groen geruite luiken voor de bovenramen. Naast het huis stond een reusachtige blauwgroene spar. Twee witte duiven vlogen juist vleugelklapperend op uit de dakgoot; tegen de blauwe lucht leken ze wel van zilver.

Het „gazon” was kleiner dan hij het zich had voorgesteld, maar badminton zou je er wel op kunnen spelen. En achter de rand met kleurige bloemen zag hij bessenstruiken staan.

„Kom binnen! Kom binnen! Dàg mevrouw! Dàg meneer Van Overdam! Welkom in ons huis!”

De vrolijke stem van de moeder van Bas vulde de hele hal. Achter haar stond Renate, die precies op haar moeder leek en even vrolijk was.

„Jongens, hierheen met je bagage — anders neemt Bas straks per ongeluk een van jullie koffers mee. Ja, àlles van jullie hier, in het kantoor!”

Alles liep door elkaar omdat iedereen wilde helpen. De dikke zwarte kat, die anders wel iets gewend was, vluchtte onder de divan.

„'t Is hier màchtig!” zei Peter, terwijl hij zijn koffer in een hoek van het kantoortje neerzette. In de gang zag hij ongeveer net zo'n koffer staan als die van hem: met een riem zat er een vis-hengel op vastgebonden, en een klapstoeltje.

Bas zag, dat Duco en Peter ernaar stonden te kijken. „Ze zeggen, dat er in Den Haag goed viswater is,” zei hij.

Peter en Duco keken elkaar verbaasd aan. Zij dachten aan de hengelaars, die je wel eens aan de Hofvijver zag zitten of ook wel in het Westbroekpark, maar zij hadden nog nooit iemand een vis zien vangen.

Toen herinnerde Duco zich, dat een jongen uit hun klas een poos-

je geleden had verteld, dat hij in het Verversingskanaal een snoek had gevangen, die zó groot was en zó nijdig hapte toen hij hem eenmaal op de kant had, dat hij er bijna bang voor was geworden. Een visser uit de buurt had hem moeten helpen.

„Zie je!” zei Bas met overtuiging.

Peter en Duco waren er een ogenblik stil van. Zij waren nog nooit op het idee gekomen om op snoek te vissen — en zo'n jongen van buiten ging er dadelijk op af en wist er blijkbaar alles van.

„Kun je goed zwemmen?” vroeg Peter, in de hoop, dat Bas tenminste hierin bij hem achter zou staan.

„Ik heb mijn diploma A en B,” zei Bas alsof dat de gewoonste zaak van de wereld was.

Peter durfde niet te zeggen, dat zij pas bezig waren voor A, maar hij kon het toch niet op zich laten zitten.

„Wij hebben schoolzwemwedstrijden,” zei hij. „Daar doen wel honderd scholen aan mee. In de gang van onze school hangt een kastje met allemaal bekers, die we gewonnen hebben.”

„Wisselbekers?” vroeg Bas.

„Dat geloof ik wel.”

„Een wisselbeker kan nooit langer dan één jaar in dat kastje staan, dan moeten ze hem weer teruggeven!”

„Dan zijn het zeker géén wisselbekers . . .” weifelde Peter.

Duco zei: „Ja, dat zijn het wel — als een school drie keer achter elkaar wint, mag je 'm houden!”

Peter keek zijn broer dankbaar aan — die had de eer van hun Haagse school gered. Als Bas nu maar niet vroeg of zij tweeën ook mee mochten zwemmen in de schoolgroep.

Maar Bas ging er niet verder op door. Hij zei: „Kom eens mee, dan zal ik je mijn hok laten zien.”

Ze liepen achter hem de trap op en bleven, toen Bas de kamerdeur had geopend, verbluft op de drempel staan.

Langs twee wanden had Bas grove witte visnetten gespijkerd; van karton gemaakte vissen in prachtige kleuren waren er achter tegenaan gebonden, zodat het net leek of de vissen rondzwommen in het grote net. Een paar groene zeewieren met waaierende slierten „groeiden” op de bodem, naast het bed.

„Nergens aankomen!” commandeerde Bas. „Kom eens hier, dan zal ik je nog iets laten zien!”

Hij deed de kastdeur open en haalde er een met zand bestrooide plank uit. Er waren kleurige stenen opgeplakt, stukjes mos en takjes met bessen en boomschors in de meest wonderlijke kleuren.

Ook het zand en de groene heuveltjes zaten vast; er rolde tenminste niets af toen Bas de plank even schuin hield.

„Niet aankomen!” zei hij weer. „Beloof me, dat je nergens aan zult komen als ik weg ben!”

Ze kregen een beetje een onplezierig gevoel. Thuis had moeder gezegd: „Alles waarvan je niet wilt dat iemand eraan zal komen, dat geef je aan mij, dan berg ik het op. Want denk eraan: het huis is straks van de familie Van Nes, met alles wat erin is!” Nu leek het wel of dit huis niet van hèn zou worden.

Peter en Duco keken elkaar aan. „Als wij nergens aan mogen komen, berg alles dan op!” zei Peter.

„Die netten eraf halen zeker! — ik denk er niet aan! Wie van jullie tweeën slaapt hier?”

„Dat zoeken we straks wel uit!”

„Nee — dat moet ik weten! Ik wil weten wie verantwoordelijk is voor alles hier!”

Ze durfden geen van beiden te zeggen: ik! — ook al leek het hun machtig om hier te slapen.

„Waar komen we anders?” vroeg Peter.

„Op de kamer van Renate, of op de zolderkamer, maar ik weet niet of moeder die wel in orde heeft gemaakt. Moeder en Renate hebben het huis klaargemaakt, en vader en ik de tuin, zie je.”

„Help jij altijd in de tuin?”

„Ja. Elke avond werken vader en ik er samen een uurtje in. Wie doet dat als wij weg zijn? Anders staat de hele zaak vol met onkruid als we terugkomen.”

Ze zwegen; zij hadden er een vermoeden van, dat vader net zomin jonge planten van onkruid zou kunnen onderscheiden als zij.

Bas had al pratend een deur geopend, maar de jongens gingen geen van beiden naar binnen. Ze zagen kleine stoeltjes met gebloemde kussens en een blauw divankleed over een bed, ook alweer met kussens erop; en allerlei meisjesprullen aan de muur: foto's, en aangeklede poppen — en daar stond zowaar een tafeltje met kopjes en een théémuts!

„Dàt moet de kamer voor Ans worden als ze komt!” besliste Peter. Hij wilde er, in het bijzijn van Bas, nog geen voet over de drempel zetten.

„Wat hebben jullie verder nog voor slaapkamers?”

„Alleen het kamertje van Hanno, maar die slaapt nog.”

„Een kinderkamer dus!” zei Peter met minachting in zijn stem.

„Ja, allicht!”

„Dàn neem ik de jouwel!”

„Top! Jij bent dus tijdens mijn afwezigheid verantwoordelijk voor alles!”

„Best . . .” zei Peter weifelend. „Als jij het goed vindt tenminste, Duco!”

Op hetzelfde moment hoorden ze het kleine joch roepen. Bas stevende naar binnen en een ogenblik later kwam hij terug met een jochie van een paar jaar op de arm. Hanno had blonde krulletjes en rode wangen. Toen hij de beide vreemde jongens zag, werd hij even stil — toen stak hij zijn armen naar Peter uit.

„Dàge!” commandeerde hij.

„Wat zegt hij?” vroeg Peter, een beetje bedremmeld.

„Hij wil, dat jij hem naar beneden draagt. Doe het maar, anders brult hij het hele huis bij elkaar.”

Peter was zo goed niet of hij moest de kleine jongen op zijn schouders nemen en de trap afdragen — hij voelde zich op-

gelaten en kreeg een kleur toen Renate er een grapje over maakte. „Zo — jullie hebt al vriendschap gesloten, zie ik,” zei vader tevreden.

Moeder en mevrouw Van Nes praatten over de planten in de vensterbank, en die in de tuin. Over het gras, dat elke week geschoren moest worden. Over de wasmachine en de oven. Meest vrouwenpraat.

Duco was alleen boven achtergebleven. Hij keek het kamertje rond, waar zo pas de kleine Hanno zijn middagslaapje had gedaan. Een kinderbed — dat konden ze uit elkaar schroeven en in de schuur zetten. En tegen de andere wand stond een opklapbed met een effen bruin gordijn ervoor. Nu Peter eenmaal die kajuit had gekozen, sliep hij toch liever hier dan in die opgeprikte meisjeskamer.

Morgen dadelijk een plank zien te krijgen, en gluton. En mooi droog geel zand, en klei en van dat groene spul. Zou er hier een goeie winkel voor zijn? Kon hij maar even naar Den Haag!

Hij boog zich uit het kleine openstaande raam en schrok toen de beide duiven, die vlakbij in de goot hadden gezeten, opvlogen en verdwenen in de verre blauwe lucht.

Van beneden kwam het geroezemoes van veel vrolijke stemmen. Etensgeuren dwaalden door het huis. Hij hoorde een auto het zijpad oprijden naar de garage, en Renates stem, die vrolijk: „Hallo! Vader!” zei.

Even later hoorde hij: „Kómen!”

Duco roffelde vlug de trap af, in een behoefte, erbij te zijn.

Meneer Van Nes was een bleke stille man. Bas leek op hem. Hij wees vader het hoekje van zijn bureau, waar hij kaarten en boekjes over de omgeving had neergelegd. Vader vertelde op

zijn beurt, hoe hij het had geregeld; hij gaf voor alle zekerheid de beide huissleutels maar vast af.

„Ziezo,” zei meneer Van Nes, „nu is dus dit huis van u, en het uwe van ons. Wij zijn u dankbaar voor het vertrouwen, dat u in ons stelt.”

Het bleef even stil.

„Ik hoop, dat u zich hier echt thuis kunt voelen” vervolgde hij „en dat u een fijne vakantie zult hebben.”

„Dat zal best gaan,” zei moeder opgewekt. „Gebruikt u ons huis precies zoals uw eigen — en mocht er iets gebeuren, dan regelen we dat wel met elkaar.”

„Goed. Afsproken,” zei meneer Van Nes.

Peter keek Bas vragend aan. Dat klopte toch niet met al die beloften, die hij had moeten afleggen . . .

Maar Bas maakte een gebaar, dat betekende: afsproken blijft afsproken — met de grote mensen hebben wij niets te maken!

Dadelijk na het eten werd de omvangrijke bagage van de familie Van Nes achter in de auto geladen en een kwartiertje later volgde het afscheid. Tot over drie weken wanneer zij elkaar opnieuw — maar dan in Den Haag — zouden ontmoeten.

Ziezo, de tocht kon beginnen. Maar waar was Bas?

Bas stond in zijn eentje boven op zijn kamer; het ging hem aan het hart, die aan een ander over te moeten laten. Hoewel . . . Peter leek hem wel een geschikte kerel. 't Zou hem benieuwen wat voor een kamer die had, in Den Haag. 't Leken echte stadsjongens, veel praats, maar kwaad waren ze niet.

Bas werd al geroepen. Opschieten maar. Hij legde vlug een papier half onder het vloei op zijn tafel en roetsjte de trappen af. Nog even wuiven — en wèg was het huis, zijn kamer, zijn bed,

zijn boeken, hun laan, het hele dorp. Daar waren ze al op de hoofdweg.

Vader zette er dadelijk een flink gangetje in; 't zou toch al vrijwel donker zijn voor ze in Den Haag zouden zijn.

Drie weken, dat was een hele tijd, vond Bas. Als zijn vriend Willem niet met vakantie was gegaan, zou hij helemaal niet mee hebben gewild. Een grote stad trok hem niet; het vestinkje-bouwen op het strand had hij altijd al een kinderachtig gedoe gevonden.

In Scheveningen kon je wat kotters zien uitvaren; werd er in de zomer eigenlijk wel op haring gevestigd . . .? Maar als je de echte zeeschepen wilde zien binnenlopen en uitvaren, moest je in Hoek van Holland zijn. Misschien mocht je daar wel eens met een loods mee? En dan . . .

„Vader, is mijn hengel wel meegekomen?!”

„Die ligt plat achterin,” zei Renate.

„Weet je 't zeker? Anders ga ik terug! Je hebt de lijn toch niet gemoerd?”

Renate haalde haar schouders op en gaf geen antwoord. Ze keek door het raampje, waarachter de bossen en bomen plaats hadden gemaakt voor weiden en velden. Wat was alles prachtig, zo in de avondzon.

Zouden de meisjes in Den Haag erg mooi gekleed zijn? En hoe zouden zij hun haar hebben?

Moeder dacht: Ik moet daar elektrisch koken, dat zal vreemd zijn . . .

De kleine Hanno lag op zijn knieën tussen Bas en Renate in te kijken naar de onder hem uitglijdende straatweg. Hij was, zoals altijd in de auto, zoet en stil.

Meneer Van Nes keek strak voor zich op de weg en floot heel zacht tussen zijn tanden.

Intussen liepen de nieuwe bewoners van het witte huis door alle kamers rond om hun tijdelijke home te verkennen. Eerst waren ze stil en voorzichtig — zij hadden nog echt het gevoel, dat het niet te pas zou komen om zo maar in laden en kasten te kijken. Maar het duurde niet lang of ieder had zijn plekje gevonden: Peter bij de visnetten, moeder in de keuken, terwijl vader en Duco langzaam, voetje voor voetje, langs de border liepen om de bloemen te bekijken en het grasveld. Later plukten zij wat bessen, en zij ontdekten in de schuur drie ligstoelen: een rode, een gele en een blauwe.

Deze eerste avond waren zij nog een beetje bij zich zelf op visite. Dat zou pas over zijn wanneer ze hier morgenochtend wakker werden, zei vader.

3. De drie kromme appelbomen

Duco was de volgende ochtend het eerst wakker.

In de dakgoot rumoerden kwetterende vogels; ergens in de verte kraaide een haan. Dichterbij hoorde hij een kat miauwen — hij herinnerde zich opeens de dikke zwarte poes, die na hun komst spoorloos was verdwenen. Zou die zijn meegegaan naar Den Haag?

Hij keek op zijn horloge, maar dat was blijven stilstaan op drie uur — en het moest toch al veel later zijn. Op zijn kamertje thuis kon hij aan de stand van de zon zien, hoe laat het was: als de zon gekomen was tot aan de eerste dwarslat, was het halfacht. Maar hier, waar de zonnestrallen niet door hoge buurhuizen werden tegengehouden, schenen zij naar binnen, zodra de zon boven de horizon uitkwam.

Hij luisterde. Was was het hier stil; niets hoorde je dan de vogels op het dak, de kat, en de haan. Nu was er verder weg een andere haan die antwoord gaf.

Hij luisterde. Wat was het hier stil; niets hoorde je dan de vogels van Peter. Samen in de vroege ochtend erop uit, nog voordat iemand op was, dat leek hem machtig!

Nòg maar eens kloppen, een beetje harder.

„Ja . . .” kwam er slaperig.

„Zeg . . . psstt . . . Peter! Kom mee!”

Peter was er al uit; hij viel slaapdronken tegen de tafel. Toen zagen ze tegelijk het papier, dat Bas had neergelegd. Ze trokken elk aan een kant en lazen.

„Snap jij daar iets van?”

„Nee. Wacht es . . . een soort van weddenschap zeker. Of zou het niet voor ons bedoeld zijn?”

„Opdracht aan twee Haagse jongens, om eens te laten zien wat ze waard zijn. Een test in speurzin. Zoek op en omschrijf, met aanduiding van plaats, tijd, naam van de eigenaar op wiens grond aangetroffen, zo mogelijk vergezeld van duidelijke situatietekening . . .”

„Die twee Haagse jongens, dat zijn wij!” zei Peter verrast. Hij was opeens klaar wakker. Blijkbaar vond Bas het dan toch de moeite waard om hun een opdracht te geven. Waarom zou hij dat gisteren niet gewoon hebben gezegd?

Ze lazen verder:

- 1 Een huisje op een driesprong, dat geschilderd is in blauw-groen en okergeel.
2. Een bakker, die ouderwetse letters op zijn winkelruit heeft staan (in een naburig dorp).
3. Een bakker, die alleen op zaterdag brood verkoopt, in de bakkerij (heeft geen winkel).
4. Drie kromme appelbomen, die precies drie heksen lijken.
5. Een zwarte specht in het bos achter de Brummelkamp (tekenen hoe hij eruit ziet).

6. Zoek drie verschillende soorten zwammen op bomen en vis uit welke het zijn.
7. Vertel waar je oeverzwaluwen hebt gezien.

De oplossing zo gauw mogelijk! Ik verwacht net zo'n lijstje over Den Haag! Moeilijk maken!"

„Tjòh . . .” zei Peter. Ze waren er verstomd van. En zij hadden nog wel gedacht, dat dorpsjongens een beetje sloom waren.

„Een huisje op de driesprong . . .” zei Peter. „Als je daar niet toevallig langs komt, vind je 't nooit, net zo min als die oeverzwaluwen. Hoe zien oeverzwaluwen er eigenlijk uit?’

„In ieder geval zijn het zwaluwen, met zo'n staart in tweeën. En dan zeker bij het water.”

„En die kromme appeltomen, dat is nog de moeilijkste!”

„Ja; we kunnen ons een week lang een hoedje zoeken en nòg niets vinden!”

„Geef maar hier, dan verscheur ik het papier. Ik voel er niets voor.”

„Niet doen! In ieder geval kun je 't voorlopig wel bewaren.”

Hoe het nu ook kwam — die hele ochtend moesten ze aan het lijstje denken, en bij elke wegkruising, waar ze op hun fietstocht langs kwamen, keken ze onwillekeurig of ze ook een huisje zagen, dat geveerd was in die twee wonderlijke kleuren. Maar de meeste huizen waren groen en wit, of verveloos. En dan stonden ze meest aan een gewone weg of aan een viersprong.

„We doen het niet, hoor, die onzin,” zei Peter telkens. Maar er was niets aan te veranderen: in hun gedachten speelden de kromme appeltomen en de ouderwetse bakkersletters krijgertje met elkaar. En Duco keek er alle oude vermolmde tomen eens extra op aan. Hij zou misschien nog wel veel meer soorten mos kunnen vinden — maar hoe vond je de naam, zonder leeszaal en zonder een telefoonnummer dat je om inlichtingen kon vragen? 'n Grappige jongen, die Bas.

„We gaan er alleen op in wanneer we voor hem nog veel gemenere vragen kunnen vinden,” zei Peter strijdvaardig.

Nu sprongen hun gedachten over op Den Haag. De stad leek al na deze éne dag zo ver weg, dat zij zich nauwelijks meer konden voorstellen, hoe het er daar uitzag.

„Het Heiligegeest-hofje!” zei Duco. „Dat vindt hij niet gemakkelijk!”

„Joh, dat kan hij zó in de stadsgids opzoeken!”

„Een steeg, waar klimop over een muur hangt, in de binnenstad!”

„Ja, da's een goeie.”

„De Jagerstraat.”

„Staat in de stratengids, joh!”

Ze reden maar door en zagen geen mooie stille paden meer. Ingespannen zochten ze met hun gedachten Den Haag af. O, er waren plekjes genoeg, die Bas niet gemakkelijk ontdekken zou — als die akelige gidsen maar niet bestonden. En dan — je kon het beter uitzoeken als je er wàs. Waarom had Bas dat niet eerder gezegd?

„Die huisjes in Scheveningen, waar je meteen in de kamer staat als je de buitendeur opendoet?”

„Ja — en we zeggen er niet bij, dat ze in Scheveningen staan!”

Ze hadden plezier toen ze eraan dachten, hoe Bas dáárnaar zou moeten zoeken. Ze gunden het hem, met zijn drie kromme appelbomen!

„Straks vragen we aan vader of die ons helpen wil.”

„Nee. Geen grote mensen erin halen. Alles moet een geheim blijven tussen Bas en ons.”

„Oké!”

Het fietspad werd hier zo smal, het was bijna onberijdbaar.

Ze stapten af. Rechts was een groot korenveld, tegen de flauwe helling van een heuvel. Links voerde een zandweg naar een oude boerderij, die in een kring van bomen stond. Aan de weg was tegen een paal een plank gespijkerd, waarop met wit krijt geschreven stond:

Val appels te koop 1 gulden den emer

Ze moesten er beiden om lachen. Maar toen ze met hun verhaal

thuis kwamen, zei moeder: „Ik zou best een emmertje valappels willen hebben. Zou je die boerderij nog terug kunnen vinden?”

„O, dat zal best lukken!”

Dadelijk na het eten trokken ze er weer op uit. Vader en moeder zaten in luie stoelen op het grasveld. Merels pikten voor hun voeten in het pasgerolde gras, en hoog boven hun hoofden vlogen de witte duiven. Bloemen in alle kleuren van de regenboog stonden roerloos in het felle middaglicht.

De jongens zwaaiden even toen ze langs fietsten; de emmer aan Peters stuur gaf een dof geluid, als een weke trommel. Ze luisterden ernaar, maar na een poosje hoorden ze het niet meer.

Het dorp door . . . een landweg . . . een stukje bos . . . het grote korenveld . . .

Eigenlijk onnozel, dat we twee keer hetzelfde eind fietsen, maar ja . . . dacht Peter. Een week was vlug om, en ze hadden nog niets gevonden . . .

Daar was het bord al, met de apels en de emer.

Ze reden de zandweg op, maar hoe dichterbij de boerderij kwamen, hoe langzamer ze gingen rijden, want met elke meter kwam het mogelijke gevaar dichterbij: een heemhond.

Peter herinnerde zich opeens weer, dat de moeder van Hans verleden jaar door een hond was gebeten, zó maar toen ze langs een boerderij liep. Die hond hoorde niet los te lopen natuurlijk en de boer had ook schadevergoeding moeten betalen voor de kousen en voor de dokter, maar ondertussen . . . Als je op de fiets zat, was je been juist op de goede hoogte voor een flinke hond om erin te bijten.

Ook Duco keek naar zijn benen, die hij het liefst heel wilde houden.

Waar het eigenlijke erf begon, stapten ze af. Kippen liepen pikkend en krabbend en tokkend rond; een prachtige trotse haan vloog op een paal en kraaide alsof hij de baas was van de hele boerderij. Uit een oude stal hoorden ze het bonken van zware hoeven — blijkbaar waren er koeien of paarden binnen.

Een vrouw in donkere kleren en met een glad wit mutsje op kwam, in haast gebogen, het woonhuis uit. De openstaande achterdeur was niet anders dan een donker gat. Een kleine witte hond liep keffend met de boerin mee.

De jongens herademden. Als dāt de waakhond was . . .

„Hallo!” riepen ze.

De vrouw zag de emmer; zij gebaarde naar Peter en Duco, dat ze de boomgaard maar in moesten gaan, daar zouden ze wel iemand vinden. Op hetzelfde ogenblik herkenden zij elkaar: zij was de spraakzame boerin, die vader voor de nieuwe „hoofdmeester” had aangezien.

„Zo . . . zo . . . da's oarig,” zei ze, „dat hebbie 'eheurd van Van Nes zien volk, dat wie appels verkoape . . . Joa . . . joa . . . kom moar mei, dan za'k et oe wiezen woar a' je wèzen mot . . .”

Ze liep de beide jongens voor naar de boomgaard achter het erf. Het blad aan de bomen was niet dicht, maar de takken zaten vol met appels en peren.

Er was niemand te bekennen, geen boer, geen knecht. Een enkele verdwaalde kip, door de kleine hond opgejaagd, vloog verschrikt tussen de stammen naar de troep terug. Een dikke hommel zoemde.

„A-je nog een proem kunt veinden, dan èt je 'm moar op!” knikte de boerin, „en je zuukt je emmertjen moar goed vol!”

Ze verdween, het keffende hondje achter zich aan.

Peter en Duco keken elkaar aan en lachten. Dàt was nog eens wat: zelf appels te mogen zoeken in een boomgaard! Zou de boerin dat ook zo maar goed hebben gevonden als zij niet zo'n beetje bij „het volk van Van Nes" hoorden?

Bas zou hier zeker ook wel vaak komen. Ze hadden hier van alles; konijnen misschien ook wel, daarginds in die kleine schuur.

Ze begonnen te rapen. De appels waren klein en hard, en toch geel. Zo nu en dan vloog een wesp, die aan een appel had zitten peuzelen, gonzend vlak langs hun oren. Van tijd tot tijd kwam er een lekker branderig geurtje uit de richting van het stookhok, waarin de boerin verdwenen was. Ze zagen een sliert rook uit de kleine schoorsteen komen, een eindje omhoog gaan, om dan terug te waaien naar de grond.

Ze hadden hun emmer al gauw vol — je struikelde hier compleet over de appeltjes. Maar even later leegden ze hem weer en zochten de beste eruit; de andere zouden wel te zuur en te wrang zijn om er behoorlijke appelmoes van te koken. Blijkbaar had ieder die hier zocht, de kleine harde laten liggen. Wie weet gebruikte de boerin die nog ergens voor? Vader had gisteren nog verteld, hoe zuinig de Veluwse boeren zijn.

Ze waren al bukkend en speurend aan het eind van de appelboomgaard gekomen; hier begon het akkerland. Er was blijkbaar pas rogge gemaaid — je zag de stoppels nog staan — en verderop zagen zij een aardappelveld.

Duco liep een eindje terug en keek nog eens omhoog naar de appelbomen. Dáár hingen de mooie appels! De takken waren knoestig en krom gekronkeld; sommige leken wel op armen, die in wanhoop naar de hemel geheven waren.

Vreemd dat een boom, vooral een appelboom, je aan een mèn

kon doen denken. Een boos of een angstig of een blij mens. Vooral deze bomen aan de rand . . .

„Peter!” riep hij opeens, „ik hèb het!”

Hij schreeuwde zó hard, dat een bruine kip, die al pikkend in hun buurt was gekomen, kakelend de vlucht nam.

„Ik hèb ze, de drie kromme appelbomen! Kom hier staan! Nèt drie oude mannetjes! Of drie heksen, dat kan ook!”

Peter liet zijn emmer staan en kwam naar zijn broer toe. Hij hield zijn hoofd schuin en keek. Volgens hem waren het drie gewone oude knoestige appelbomen, meer niet. Om er heksen in te zien, dáár moest je bepaald veel fantasie voor hebben!

Maar Duco zag het hoe langer hoe duidelijker. Er was geen vergissing mogelijk, vond hij.

Zo zag je maar weer: de hele ochtend liep je te zoeken naar een huis — en bij toeval vond je wat het allermoeilijkste was.

Nu kregen ze toch weer hoop. Gelukkig maar, dat ze de lijst nog niet hadden stukgescheurd.

De emmer met appels zwiepte aan het stuur, terwijl ze de zandweg af fietsten. De boerin riep hen nog iets na, dat ze niet verstonden. Zij wisten nu, dat ze Van den Berg heette en in de Brummelkamp woonde, — zo heette dat hele stuk land.

Ziezo — voordat Bas de Scheveningse huisjes en de steeg met klimop gevonden had!

Maar er moesten nog meer moeilijke punten bij komen. O, konden ze toch maar éven teruggaan naar Den Haag, voor één middag maar. Dan zouden ze een lijst hebben, waar Bas met al zijn speurzin nog in een half jaar niet mee klaar zou zijn . . . !

4. De verrassing

Die zaterdag kwam de zon maar niet achter de dikke wolken vandaan, en op zondag had je helemaal de poppen aan het dansen. Ans en Jaap troffen het niet, die éne dag dat ze over waren om de mooie Veluwe te zien!

Toen ze onderweg waren naar de kerk in het dorp, begon het te regenen van jewelste.

In Den Haag kon je in zo'n geval nog eens even schuilen in een portiek of onder een zonnenscherm, dat per ongeluk niet was opgehaald — maar hier liep je op de kale straat, overgeleverd aan wind en regen.

De beide jongens, de kraag van hun regenjas op, trokken er zich niets van aan. Moeder en Ans liepen dicht naast elkaar onder de paraplu, die hun gezichten een roze tint gaf. Vader drukte de hoed stijf op zijn hoofd en Jaap mopperde op dat „kikkerland”, waarin hij hier verzeild was geraakt. Amsterdàm — dåt was nog eens iets anders!

Peter en Duco luisterden met eerbied naar hun oudere broer, ook al brabbelde hij dikwijls maar wat. Want je moest niet vergeten, dat hij over een maand student zou worden! Dan zouden de oudere studenten zijn hoofd kaal scheren en hem op allerlei manieren plagen en treiteren. Maar zodra zijn haar weer was aangegroeid, was hij student, stel je voor! Studenten dronken

wijn en vierden elke avond feest. Ze klommen op tafels en stoelen, en spraken „de menigte” toe.

Soms gingen ze op visite bij een prof, helemaal in het zwart gekleed, en daar werden dikke sigaren gepresenteerd — o, het moest machtig wezen om student te zijn!

En over vijf of zes jaar was hij dominee.

Zij konden zich Jaap helemaal niet voorstellen als dominee; hij was helemaal niet ernstig of deftig. Je kon reuze om hem lachen, hij stak de draak met iedereen en hij mopperde op alles. Een grappige dominee zou dat worden!

Maar zodra hij zijn zwarte pak, het nieuwe studentenpak, aantrok, en ernstig keek en een zware stem opzette, begon hij toch op een dominee te lijken, vonden ze.

De regen drupte van hun kletsnatte kuif in hun hals; er kwam maar geen eind aan de stortbui. Hier, dichterbij de kerk, werd het drukker. Boerinnen met wijde zwarte rokken, kleurige lijfjes en kleine witte mutsjes op schoven langzaam en statig voort onder hun grote zwarte paraplu's. De boeren, mager en donker, liepen, wat onwennig in hun schoenen, naast hen. Zij bogen door bij elke stap, net of ze een kruiwagen moesten duwen.

„Ik dacht, dat echte boerinnen al lang uitgestorven waren,” zei Jaap.

Ans lachte. Vader zei waarschuwend: „Sjitt!”

Maar Jaap ging door: „Ik later op zo'n klein dorp, vader, en dan maar praten over de keujen en de kiepen!”

„Sjitt!” zei vader weer, maar hij moest toch lachen.

„Jij doet of je al klaar bent,” zei Ans, „wàt een verbeelding!”

„Nou . . . je prakkezeert toch zo wel 'es . . .” zei Jaap gewichtig.

Nu deed hij de een of andere radiomeneer na.

Ans lachte alweer.

De kerk was klein en tamelijk donker. Vooraan zaten alle boerinnen op een rijtje in de stoelen; de mannen stonden nog buiten. Die zouden pas naar binnen gaan wanneer de klok begon te luiden, vertelde vader.

Na een beetje zoeken vonden zij ergens in de zijvleugel de bank, waar de familie Van Nes gewoonlijk zat; zij schoven er achter elkaar in, de jongens aan weerszijden van vader. Een vrouw knikte moeder vriendelijk toe, de anderen keken zwijgend naar de vreemden.

Wat was alles hier anders dan in hun eigen kerk: het gebouw, de mensen, de dominee . . . Ze zongen hier langzaam, en de dominee praatte langzaam. Daardoor raakte Peter telkens de draad van zijn verhaal kwijt.

Duco keek naar de kleurige ramen, die stellig heel oud waren. Hij luisterde dromerig naar de orgelmuziek en schrok op toen de mensen opeens invielen. Hij keek of hij in een van de vrouwen ook de boerin van de Brummelkamp kon ontdekken, maar zo van achteren gezien leken ze allemaal op elkaar.

Nu begon de preek. Over Abraham, die zijn vaderland moest verlaten. Dat zou nog niet meevallen, dacht Duco. Het moest je maar overkomen! Hij vond het al vreemd om van Den Haag naar Reebergen te gaan, hij voelde zich hier niet thuis, hier in deze kerk tenminste niet.

Hij keek even op zij naar vader. Die knikte hem toe, en opeens was de beklemming weg. Duco luisterde.

Het werd, ondanks de sombere regen, een gezellige zondag, maar hij was veel te vlug om. De volgende ochtend vroeg moesten

Jaap en Ans alweer terug: Jaap naar de melkfabriek, waar hij vakantiewerk had gekregen, en Ans naar het ziekenhuis, waar zij voor verpleegster werd opgeleid.

Peter en Duco brachten hen al om zeven uur naar het station.

Het korenveld was nat van de vele regen; hier en daar zag je lichte plekken, daar waar de rogge door de wind en de regen was platgeslagen. Het stationnetje was miezerig en grijs, de chef leek wel uit zijn humeur te zijn, zeker door het sombere weer. Het zag er hier lang niet zo vrolijk uit als een paar dagen geleden toen ze aankwamen.

„Veel plezier, en houd de boeren maar in de gaten!” zei Jaap terwijl hij op de treeplank stapte.

„Sjtt!” zei Ans. Iedereen zei tegen Jaap altijd sjtt!

„Sterkte in jullie emigratieoord. Zorg dat je niet onder het zand van de verstuivingen raakt, jongens!”

„Oké!” zei Peter, „en zorg jij maar, dat je de melkflessen niet breekt!”

Er stapten dit keer nogal wat mensen in, vooral boeren en boerinnen — blijkbaar was er markt in de buurt.

Jaap keek naar de grote manden die zij droegen. „Die komén straks vol met pluimvee terug, of met de kool en de geit,” zei Jaap, vrolijk lachend.

Terwijl hij het zei, bukte hij zich om een oude boerin, die de hoge opstap niet kon nemen, te helpen. Hij sjoerde haar omhoog, compleet met manden en paraplu.

De oude boerin lachte; zij begreep zeker wel, dat zij met een vrolijke student te maken had. Een student móest altijd gek doen, dacht Duco, dat hoorde erbij. Studenten praatten nooit gewoon.

Iedereen was ingestapt, de portieren werden al gesloten.

Op het laatste ogenblik, toen de trein zich al in beweging zette, boog Jaap zich uit het raam en riep: „Hé, jongens! Ik heb een verrassing voor jullie neergelegd. Op de visnettenkamer!”

„Wát voor een verrassing?!” trompetterde Peter door zijn handen.

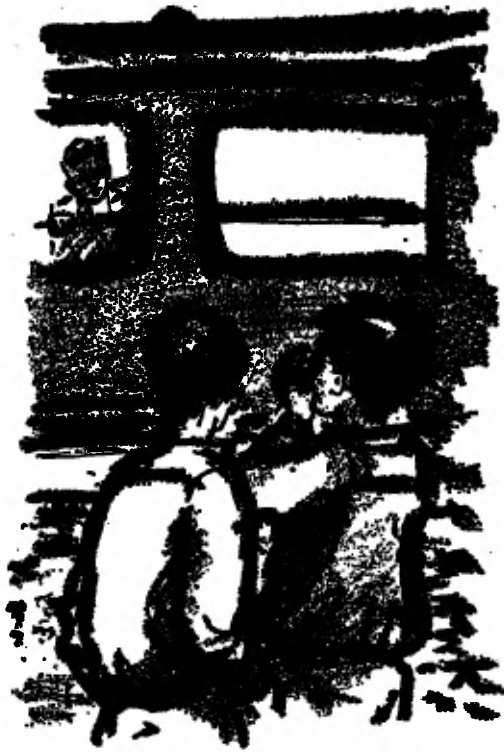
Jaap riep iets terug, maar door het stampen van de wielen konden zij het niet verstaan.

Peter zag, hoe Jaap met zijn armen een beweging maakte, die op zwellen leek.

„Zwèmgeld!” zei hij. Hij heeft zwèmgeld voor ons neergelegd!”

Ze wuifden uitgelaten tot de trein een bocht maakte en zij de zwaaiende armen van Ans en Jaap niet meer konden zien.

Zwèmgeld — ja, dát moest het zijn. Vader had gisteren gezegd, dat Duco en Peter er niet op moesten rekenen, meer dan zes middagkaarten te mogen kopen, en dat had Jaap wel een beetje weinig gevonden voor twee weken. Jongens, dat was nog eens een bof! Zo nu en dan was het toch wel plezierig om een oudere broer te hebben, die geld verdiende — al was het dan ook alleen

maar in de vakanties. Dat zakgeld van hen was zó op als je er eenmaal aan begon.

Ze fietsten in een vaartje terug naar huis, waar moeder juist bezig was, de ontbijttafel te dekken voor de „blijvers”.

Peter en Duco liepen regelrecht naar de „kajuit”, zoals ze de kamer van Bas noemden, en in een ommezien hadden ze het beloofde geld gevonden: vier blinkende guldens in een sigarenkistje — daar konden ze vier keer samen voor zwemmen!

Moeder zei toen ze het geld zag: „Wat aardig van Jaap. Hij had het er gisteren over, en hij is het dus niet vergeten.”

Peter zei: „Als we er dertig cent bijdoen, kunnen we een knipkaart voor tien keer kopen; zullen we dat maar doen?”

Duco vond het een goed idee. Moeder zei: „Daar mogen jullie Jaap in de eerstvolgende brief wel voor bedanken. Jaap moet er hard voor werken.”

„Komt in orde,” zei Peter blij.

Ze togen nog diezelfde middag, naar het natuurbad, dat werkelijk midden in een dennenbos lag. Er was een klein „kikkerbadje” en verder, behalve het „diepe”, waar de duik- en springplanken waren, nog een groot tussenbad, waarin je net nog kon staan, maar waar je ook heel goed in kon zwemmen.

Nu de zon de hele ochtend niet had geschinen — en na al die regen van gisteren — was het water vrij koud, maar dat voelde je na vijf minuten al niet meer.

Langer dan een uur mochten ze er niet in blijven met dit weer, had moeder gezegd. Eenmaal weer in de kleren gingen ze kijken bij de hoge springplank. Er was een jongen van een jaar of twaalf, die achter elkaar dook, een eindje verder bovenkwam, al spette-

rend terugzwoom naar de kant, het trapje opklom, opnieuw de zwiepende plank afliep, en plons! daar schoot hij alweer het water in.

Peter en Duco bleven bewonderend kijken. T'jonge, die kon het! Maar na een keer of vijf hadden zij het wel gezien; ze wandelden een eindje het bos in. Overal zag je groepjes mensen, in badpak of in gewone kleren. Er waren hele gezinnen, die dagkaarten hadden gekocht, en die tussen de middag picknickten in het bos.

Als moeder deze dagen niet aldoor maar op het gazon had willen zitten en vader niet zo'n plezier in het tuinieren had gekregen, zouden zij dit best ook hebben kunnen doen.

De jongens liepen langs een omweg terug naar het hoofdgebouw, en opeens zagen ze, op de plek waar een smal pad op een breder weggetje uitkwam, een huisje staan. Het was klein en van hout, de planken waren blauwgroen geschilderd en het dak in een vreemde kleur geel.

Het huisje van het lijstje van Bas — het huisje waar je badpakken, handdoeken en opblaasbanden kon huren!

De toevallige ontdekking maakte de jongens opnieuw warm voor de wonderlijke weddenschap; ze namen zich voor, déze middag de twee bakkers op te snorren!

Het was een vreemde gedachte, dat Bas, nu hij hun lijstje had gekregen, in Den Haag liep te zoeken naar klimop-in-een-steeg, en naar Scheveningse huisjes.

Zou hij ook alles bij „toeval” ontdekken?

5. Terug in de stad

Ze waren precies tien dagen in elkaars huis toen de brief van Peter en Duco die van Bas kruiste, ergens in de buurt van Utrecht. De volgende morgen bracht de post dus op beide adressen een brief.

Ze waren er alle drie even beduusd van, dat nu eigenlijk geen van beide partijen had gewonnen. Het was jammer, dat zij elkaars beteuterde gezicht niet konden zien!

En toch — al had Bas al de zeven verborgen plekjes gevonden, zij zouden hem, als hij bijvoorbeeld in de kerstvakantie zou komen logeren, nog héél wat méér kunnen laten zien. Ze kenden de stad en de zee zo goed: de misthoorn, die zo'n somber geluid maakte, de semafoor bij de haven, waaraan de schipper kon zien, hoe de wind was, en of hij veilig kon binnenlopen. Dan was er de vuurtoren, wiens licht je tot aan hun huis kon zien flitsen, en de Cineac met de telkens verspringende lichtletters. De hofvijver met het eilandje en de fontein, het Binnenhof met de duiven, die zó tam waren, dat zij tarwe pikten van de lippen van een oude man, die daar bijna elke dag was. — En nog zoveel meer . . .

Hier zou ook nog wel meer te ontdekken zijn. Wat wisten ze nu nog van maaimachines, van paarden en koeien? Van het verschil tussen Vlaamse reuzen en Langoren?

„Heb nog even geduld met je uitnodiging,” suste moeder toen Peter voorstelde, Bas nu meteen maar te vragen voor de kerstvakantie. „Wacht in ieder geval tot je elkaar nog een keer hebt gesproken.”

„Dat is helemaal niet nodig, moeder, Bas is machtig!”

„Ja, dat geloof ik best, maar dit is iets waar de ouders over moeten beslissen. Wacht maar rustig af.”

Goed — over een mogelijke logeerpartij stond dus niets in de brief, maar wel had Peter laten doorschemeren, dat ze elkaar vast en zeker nog wel eens vaker zouden zien. Als Bas een beetje handig was, snapte hij wel waar hij op doelde, ook zonder dat het er zo precies in stond.

Trouwens — Bas had geschreven, dat je hier in Reebergen 's winters vissen kon vangen in de sloot: je hakte dan gewoon een gat in het ijs en de vissen kwamen boven. Natuurlijk betekende dat ook, dat zij beiden daar maar eens naar moesten komen kijken.

Het lastige was wel, dat hij en Duco altijd met zijn tweeën waren . . .

Zo brak de laatste dag van hun vakantie aan. 's Middags om kwart voor twee stonden ze weer met pak en zak op het kleine perronnetje. De koffers van Peter en Duco waren werkelijk onherkenbaar, want behalve de stokken waren er nu ook nog dozen en pakken op vastgebonden, waarin de wonderlijkste dingen zaten, die zij meest in het bos hadden gevonden.

De zon scheen, net als op die eerste dag, maar toch was alles anders. Het gele koren was gemaaid en de schoven waren al binnengehaald. Van het mooie veld was een lelijk stoppelland overgebleven. Je keek nu pal op de dorpskerk, die nu veel dicht-

terbij leek te staan. In de bermen bloeiden niet meer zoveel bloemen, en moeder snoof niet meer om de dennegeur te ruiken — daar waren zij nu al aan gewend.

Langzamerhand — terwijl ze in de trein zaten — schoof Reebbergen verder terug. Het witte huis met de grote spar . . . het grasveld met de bloemenrand . . . de kajuit . . . de witte duiven in de dakgoot, die van niemand waren . . . de drie kromme appelbomen . . . de boerin van de Brummelkamp . . . de oude kerk met de gekleurde ramen en het mooie orgel . . . het zwembad in het bos met de roetsjbaan . . . Het was moeilijk om van alles afscheid te nemen, dacht Peter. Maar hij wilde en zóu hier terugkomen!

„Mam, gaan we 't volgend jaar weer met elkaar ruilen?”

„Dat kunnen we niet zeggen, een j á á r van tevoren!”

„Maar u kunt het toch wel voorlopig afspreken?”

„Wie weet . . .”

Vader en moeder praatten over wat er allemaal zou moeten gebeuren als zij eenmaal thuis waren. Morgen moest vader weer naar kantoor. Waar had hij die brief ook alweer weggeborgen? En de sleutel van de bureaula?

„Maar afspreken kan toch wel!” hield Peter vol.

Vader had zich binnen vijf minuten verdiept in de lectuur dingen. Nooit namen ze eens een besluit; altijd hoorde je: we zullen nog wel zien. Nou — in ieder geval kon hij het straks wel voorlopig met Bas afspreken, van die logeerpartij.

Bossen en zandverstuivingen waren al lang verdwenen. Daar was Gouda . . . Voorburg . . .

Den Haag was lelijk en kleurloos; de straten waren stoffig en de tram vol en benauwd. Zij wisten niet meer, dat de huizen in

hun straat zo hoog waren en zó grauw. Geen witte muren met frisgeschilderde luiken en kozijnen.

Nu zij hun straat en hun huis met het armetierige voortuintje terugzagen, konden ze opeens niet begrijpen, dat Bas en Renate met hun ouders hiervoor hun eigen huis hadden willen afstaan. Ze dachten het alle vier, maar niemand zei er iets over.

Moeder keek naar het raam. Zij had verwacht, mevrouw Van Nes te zullen zien, die immers wist met welke trein zij zouden komen. Maar de gordijnen waren dichtgetrokken — het huis zag er leeg en verlaten uit.

„Hun áuto is weg!” riep Peter teleurgesteld. De mooie blauw-groene auto!

Vader stak de sleutel in het slot en opende de deur. Hij zei, een beetje plechtig en toch blij: „Jongens, we zijn weer thuis!”

Het huis bleef stil; geen stap en geen stem gaf antwoord. Het rook binnen naar de stad — de dennegeur was verdwenen.

Op het bureaublad vond vader een briefje van meneer Van Nes: dat zij tot hun spijt eerder weg hadden moeten rijden omdat zij hun oma in Utrecht, die plotseling ziek was geworden, wilden bezoeken. „Brief volgt” stond er onderaan.

De jongens waren hevig teleurgesteld: nu zouden zij Bas dus niet terugzien voorlopig.

Vader had zich binnen vijf minuten verdiept in de lectuur van de bladen en brieven, die op een stapel op het bureau lagen.

Moeder pakte koffers uit; zij borg alles op, legde kleedjes recht en verwisselde stoelen en vazen. Na een uurtje stond alles weer op zijn oude plaats.

Peter en Duco liepen wat verwezen rond; zij moesten aan hun eigen huis weer even sterk wennen als drie weken geleden aan

het witte huis in de Sparrenlaan. Wanneer zij eerst maar weer in hun eigen kamer geslapen hadden, zou alles weer gewoon zijn. Over een week begon trouwens de school.

De zesde klas. De examenklas.

Twee dagen later kwam er een hartelijke brief van mevrouw Van Nes; zij was er verbaasd over geweest, schreef zij, dat mensen uit de stad, die niet gewend waren te tuinieren, het grasveld en de border zo prachtig hadden verzorgd. En al de kamerplanten niet te vergeten!

Zij hadden ook zo verschrikkelijk veel plezier gehad om de puzzels, die de jongens Bas hadden opgegeven: dikwijls waren zij er met z'n vieren op uit getrokken om die verborgen plekjes in Den Haag en Scheveningen op te snorren. Vooral op regenachtige dagen was dat erg prettig geweest: zo kwamen ze toch iedere dag buiten, en bovendien hadden zij de stad vrij goed leren kennen.

Moeders ogen werden hoe langer hoe groter — zij begreep er niets van. Peter en Duco moesten het haar uitleggen.

„Dan heeft Bas het niet alleen gedaan, en wij wel!” zei Peter, „dus eigenlijk hebben wij de weddenschap gewonnen!”

„Nou ja — láát het nu maar zo,” vond Duco.

Moeder schreef terug, dat zij ook erg ingenomen was geweest met de ruil, en daarmee was — dachten zij — de correspondentie voorlopig gesloten.

Maar op de dag vóór hun school zou beginnen, kwam er een brief voor Peter, van Bas.

Peter nam hem trots mee naar zijn kamertje. Hij had wel een vermoeden wat erin zou staan: óf een verontschuldiging, dat hij

zich bij het opsnoeren van de Haagse adressen had laten helpen, of een uitnodiging voor een van hen beiden — voor hem dan waarschijnlijk — om te komen logeren.

Hij ritste vol ongeduld de enveloppe open en begon gretig te lezen.

De brief was niet lang.

„Beste Peter,

Zeg — wat ben jij me er voor een! Ik zal niet gauw iemand beschuldigen, maar deze keer ben ik toch wel zeker van mijn zaak! Ik weet absoluut, dat ik nog geld moet hebben. Ik heb alle laden nagezocht en er is niets te vinden. Dat noem ik geen streek. Ik

had je toch gezegd, dat je nergens aan mocht komen! Misschien had je te weinig geld — dat had ik ook — maar pik het dan niet van een ander. Als je het me dadelijk terugstuurt, beloof ik je, dat ik er met niemand over zal praten. Doe het geld, dat je hebt weggenomen, maar in een brief of in een doosje en zet er duidelijk op: Bas van Nes, dan is alles vergeten en vergeven.

Bas.

P.S. Misschien heb je later vergeten, het terug te leggen. Sorry dan.”

Peter was vrolijk begonnen te lezen. Hij dacht eerst, dat Bas met een nieuwe wonderlijke weddenschap op de proppen kwam. Maar hoe verder hij las, hoe onrustiger hij werd.

Pas toen hij de brief helemaal uit had, werd hij boos. Wat dacht Bas wel — hij geld wegnemen?! Stilletjes, om het zelf te gebruiken? Wie dacht Bas eigenlijk, dat hij voor had? Het was een belediging, hem te beschuldigen, terwijl Bas zelf natuurlijk te slordig was om te weten of hij nog geld had, en waar hij het dan had neergelegd.

„Duco!” riep hij.

Duco was er niet, nergens was Duco. Ontdaan kwam Peter met de brief in de hand de huiskamer binnenstormen.

Moeder keek op van het naaiwerk, waaraan zij bezig was. Zij zag de brief in Peters handen, maar de uitdrukking van zijn gezicht kon zij niet zien.

„Zo — 't is maar dik aan met de vriendschap,” zei ze vrolijk. „Wat schrijft Bas — of zijn dat geheimen?”

„Hij . . . hij denkt . . . dat ik geld weggepakt heb! Leest u zelf maar!”

Moeder keek hem nu pas goed aan. „Wàt zeg je? Nee toch . . . Laat eens kijken!”

Peter stond ervan te trillen op zijn benen. Wàt een lelijke streek, om hem dadelijk maar voor dief uit te maken!

„Zo . . . nou . . . da's niet zo mooi . . .,” zei moeder. Het klonk niet boos, niet beledigd of opgewonden.

Ze ging rustig verder: „Denk eens goed na, Peter. Bas lijkt me echt niet een jongen om dat zo maar uit zijn mouw te schudden. Kun je je ook voorstellen, hoe hij aan die verdenking komt? Kunnen jullie je ook vergist hebben? Heb je je eigen zakgeld op zijn bureau gelegd, en heb je misschien een keer gedacht: hé, dat valt me mee, dat ik nog zoveel heb? Kun je zijn zakgeld ook voor dat van jou hebben aangezien? Een paar gulden is gauw op, hoor. 't Is toch een eerlijke jongen, die Bas.”

„Nee!” zei Peter, „als ik hem hier had, sloeg ik hem op zijn kop!” „Ja, dat begrijp ik wel. Maar ik wil weten, hoe Bas erbij komt om dit te denken.”

Duco was ondertussen binnengekomen. Hij begreep, zonder dat het hem werd uitgelegd, wat er aan de hand was.

„Jullie kunt je niet vergist hebben met het geld?”

„Nee!” zeiden ze allebei met overtuiging. „Toen wij kwamen lag er geen geld op zijn bureau.”

„Dan zal ik aan zijn moeder schrijven, dat Bas zich vergist.”

„Aan zijn móeder? Zijn moeder weet er niets van, Bas wilde het stilhouden!”

„Ja, maar ik niet!” zei moeder beslist. „Ik schrijf er dadelijk vanavond een brief over aan zijn beide ouders.”

„Kan ik dat niet beter zelf doen, moeder, en dan aan Bas?” vroeg Peter. Hij dacht: misschien is het niet sportief wat ik heb gedaan.

Misschien is het wel kinderachtig om dadelijk maar met zo'n brief naar moeder te lopen. Bas zou wel boos zijn.

Nou — láát hem boos zijn — dat interesseerde hem niet. Hij wilde Bas niet terugzien, niet bij hem logeren, en het volgend jaar niet weer met Reebergen ruilen.

„Wat schrijft u dan precies?” vroeg hij.

„Ik zal schrijven, dat, als Bas er zeker van meent te zijn, dat er geld verdwenen is uit hun huis terwijl wij erin woonden, hij maar op moet geven hoeveel het was, dan zullen wij dat in ieder geval vergoeden. En verder zal ik erbij zetten, dat ik ervan overtuigd ben, dat jij de waarheid spreekt en het *niet* hebt gedaan — of het moest zijn bij vergissing . . .”

„Nee, dat schrijft u níet!” stooft Peter op. „Als u dat geld toch teruggeeft, zegt Bas natuurlijk: Zie je wel, dat hij 't weggepakt heeft? Nee, moeder, als u dát doet, dan gelooft u Bas in plaats van mij! U moet schrijven, dat u boos op hem bent, dat hij zo iets durft te denken, anders zal ik het wel doen!”

Moeder keek naar Peters verdrietige gezicht. Ze zei: „Hoor eens, Peter, als ik nu zeg, dat ik er natuurlijk geen sikkepit van geloof van wat Bas daar schrijft, is het dan niet goed? En als ik dan toch zeg, dat ik ertoe bereid ben het geld te sturen, dan doe ik dat alleen maar uit beleefdheid. Wanneer mevrouw Van Nes zou schrijven: „Onze klok wil niet meer lopen sedert u hem hebt opgewonden,” dan zouden wij de reparatie van de klok betalen, ook al zouden we met die klok nõg zo voorzichtig zijn geweest. Ben je dat met me eens?”

„Nee, natúúrlijk niet! Betalen als je 't niet gedaan hebt? Als je betaalt, denken ze dat je 't wèl gedaan hebt, en het stil hebt gehouden!”

„Nu ben jij al net zo kwaaddenkend geworden als Bas,” zei moeder, „het is een nare geschiedenis. En jullie waren nog wel zulke goeie vrienden . . .”

„Ja, maar nú niet meer! Hij kan opvliegen!”

Duco was natuurlijk even verontwaardigd en boos als Peter, maar vader bleek het met moeder eens te zijn over die beleefdheid en zo. Wat konden grote mensen soms toch onnozel wezen. Begrepen ze dan niet, dat Bas met zijn wantrouwen op die manier in het gelijk werd gesteld?

Peter dacht: Wát moeder ook schrijft, ik stop er een briefje voor Bas bij in; ik zal hem wel eens aan zijn verstand brengen wat ik van hem denk!

De gedachte aan de boze brief die hij zou schrijven luchtte hem op. Maar onder de voldoening bleef het akelige gevoel, dat Bas zo iets van hem had kunnen denken. Dat hij nog niet eens had gevraagd: hé zeg, hoe zit dat? Dat zouden Duco en hij toch zéker hebben gedaan?

6. Wantrouwen...

Alle scholen waren weer begonnen.

In Reebergen fietste Bas met zijn nieuwe tas trots in de richting van de stad — het was geen gekheid om H.B.S.-jongen te zijn! En in Den Haag reden Duco en Peter dwars door het drukste verkeer naar hun oude school, waar ze nu éindelijk de fiere hoogste klas waren geworden. Zij keken neerbuigend naar „de kleintjes” van de vijfde, die zich heel wat verbeeldden. Nu konden die, bij de strenge meneer Bouwhuis, de zesde horen lachen!

Hoewel — met dat lachen viel het eerlijk gezegd nog niet zo mee. Meneer Van Deutekom maakte wel grapjes, maar je wist nooit van tevoren of het een grap was of juist hevige ernst, want hij trok in beide gevallen hetzelfde gezicht. En o wee, als je je vergiste en lachte om iets wat ernstig was bedoeld!

Maar na een paar dagen wenden ze eraan. Er was wèl verschil. Als je goed keek, kon je aan meneer zijn ogen zien of het ernst was of een grapje.

En dan — dacht Peter — hij was lang niet zo streng als meneer Bouwhuis. Laatst, toen hij maar zo'n beetje zat te dromen en helemaal niet oplette, vroeg meneer opeens: „Héla, Peter, zit jij al aan Sinterklaas te denken? Dà's nog te vroeg, man!”

De klas lachte, en hij was weer wakker — zo iets zou hem geen tweede keer overkomen!

Maar het was machtig in de hoogste klas, en een huiswerk dat je kreeg! De eerste dag de beste kwamen ze al met een flinke portie thuis: aardrijkskunde en cijferen.

Peter pakte zodra hij thuis was de grote atlas; die viel open bij Gelderland.

Opeens zag hij weer, hoe moeder er overheen gebogen had gestaan op die middag toen hij uit school kwam. Met die advertentie was het begonnen.

Nee — hij wilde er niet meer aan denken. Hij wilde Bas vergeten. Toch — telkens die avond zag hij Reebergen weer voor zich: het stationnetje met het korenveld erachter. De welgedane chef,

de kleine stille boer en zijn praatgrage vrouw van de Brummelkamp. De drie kromme appelbomen en het vrolijk geveerde huisje op het bosbad-terrein. Wat was het toch een heerlijke vakantie geweest!

Maar nu was alles bedorven.

Zou mevrouw Van Nes nog terugschrijven na moeders brief? Of zouden zij nooit meer iets van elkaar horen? Vreemd zou dat zijn . . .

Daar zat hij te peinzen en te dromen, en er was hier geen meneer Van Deutekom die vragen kon, hoe het toch met sinterklaas ging. Duco kwam de atlas al halen toen hij er nog maar half mee klaar was.

„Zeg, wat zou Bas nu doen, denk je?” vroeg hij.

„Het geld aanpakken, dat moeder hem stuurt.”

„Denk je werkelijk? Zeg . . . Dúco . . . hij zal toch niet alles verzinnen hebben . . .?”

„'k Weet het niet.”

„Dát zou eventjes gemeen zijn!”

Peter schrok van zijn eigen gedachten. Tot nu toe had hij Bas' verdenking alleen maar lelijk en brutaal en dom gevonden. Maar stel je nu eens voor, dat Bas het hele plannetje in elkaar had gezet om aan extra geld te komen!

Bah, hij werd er akelig van toen hij aan die mogelijkheid dacht.

„Had jij dat verwacht, van Bas?”

„Nee — en ik kàn het eigenlijk niet geloven,” zei Duco bedachtzaam.

„Wát geloof je niet? Wij hebben toch niets weggepakt?”

„Nee, maar hij denkt van wel.”

„Hoe kan hij dat nu denken?”

Duco haalde zijn schouders op. „Ja — dat weet ik ook niet.”

Peter zei: „Zie je, al hadden we het gedaan, per ongeluk, dan had hij nog niet zó hoeven te schrijven! Dan had hij toch kunnen vragen, hoe dat zat! We zouden hem heus niet bedriegen!”

„Nee — maar dat kan hij niet weten!”

„Hij kènt ons toch?”

Ze kwamen er niet uit — het was en bleef een nare geschiedenis. Telkens schoot je iets leuks te binnen van de vakantie, en meteen zat die vervelende gedachte aan Bas ertussen. Konden ze maar eens even met elkaar prátén. Hadden ze Bas maar hier.

„Kàn ik de atlas nou krijgen?”

„Nee — een kwartiertje nog.”

Duco liep even naar de huiskamer. Op de gangmat zag hij een brief liggen uit Reebergen, voor vader en moeder. Zij schreven dus toch terug.

Hij pakte hem op en streek er met zijn vingers langs. Aan de onderkant voelde hij een smal briefje zitten, dat zou wel van Bas zijn.

Hij bleef erbij staan toen moeder de brief opende. Hij had goed gezien: een dichtgevouwen wit papiertje fladderde uit de enveloppe. „Aan Peter” stond erop.

Moeder begon haar brief te lezen, en hoe verder ze kwam, hoe meer haar gezicht opklaarde. Ze zei: „Roep Peter es, hier! Péter!” „Is het geld terecht?” vroeg Peter toen hij moeders vrolijke gezicht zag.

„Nee. Maar mevrouw Van Nes zegt, dat het haar reusachtig spijt, dat Bas jou dat briefje heeft geschreven. Zij en meneer Van Nes wisten daar niets van; zij schrijft, dat Bas zich al eens eerder heeft vergist — zij willen per se niet, dat wij geld zullen

sturen. Dat is dus weer in orde, gelukkig maar, hè? Hier is een briefje van Bas aan jou, Peter, daar zal wel hetzelfde in staan, denk ik. Het is flink van Bas, dat hij er eerlijk voor uitkomt, dat hij zich heeft vergist.”

Peter pakte het briefje aan. Duco dacht, dat hij het wel meteen zou openvouwen en voorlezen, maar Peter nam het mee naar zijn kamer. Daar las hij tot zijn stomme verbazing:

„Ik wil je alleen maar even zeggen, dat ik zo'n gedrag niet fair vindt — om er nu toch de grote mensen in te halen! En al is mijn vader boos, en al schrijft mijn moeder ook van niet — ik mis het geld, en daarmee basta! Ik wacht nog steeds op een verklaring.

Bas.”

Peter bleef beduusd met het papiertje in zijn handen staan, en las het nog eens over . . . Ik mis het geld . . . Ik wacht op een verklaring . . .

Peter werd niet driftig en verontwaardigd zoals de eerste keer. Alleen kwam, en nu nog sterker, het akelige gevoel terug. De verdenking was gebleven, ook al hadden de grote mensen alles „in orde” gemaakt. Want of Bas verdacht hem wèrkelijk van zo iets ergs als het wegpakken van zakgeld, of Bas was zelf zó doortrapt oneerlijk, dat hij zelfs nu nog durfde vol te houden! Of zou het zo zijn, dat hij niet meer terug kon nu hij eenmaal tegen iedereen beweerd had geld te missen?

Maar hij kon toch altijd nog zeggen, dat hij zich dan zeker had vergist?

Hoe kòn Bas zo iets doen? Nee, hij snapte er niets van; zo'n gewone eerlijke jongen. Dat dàchten ze tenminste . . .

Hoe zàt dat dan toch?

Moeder had gezegd, dat er in het leven soms dingen gebeurden, waarvoor je nooit de verklaring vond. Daarom moest je altijd maar beginnen met je wantrouwen los te laten. Zonder vertrouwen kon je niet leven, zei ze.

Maar moeder had goed praten, háár had niemand beschuldigd! En Peter had het gevoel, dat hij nog steeds onder verdenking stond. Dat was iets wat je niet zo maar even aan de kant kon schuiven. Begreep moeder dat niet? Het leek immers of hij zijn eer kwijt was; hij kon niet meer plezierig aan Bas en aan Reebbergen denken voor hij die terug had.

Een brief aan Bas terugschrijven had geen zin. Op de een of andere manier moest hij Bas te spreken zien te krijgen. Maar hóe?

Peter en Duco wenden gauw in de nieuwe klas. Voor Peter was dat al helemaal geen kunst: meneer Van Deutekom was de eerste onderwijzer bij wie hij niet voortdurend in het strafboekje stond. Dwaalde hij eens af met zijn gedachten, riep hij iets door de klas of was hij een boek vergeten, altijd maakte meneer er een grapje of een plagerijtje over. Ook al moest Peter wel eens extra vroeg op school komen om het weer in orde te maken — onder alles door merkte hij, dat meneer Van Deutekom hem bèst mocht, zeker evengoed als Duco. En nu dat eenmaal zo was, maakte Peter zelfs het extra werk met plezier en stapte hij welgemoed van tijd tot tijd om acht uur naar school.

Ondanks alle grapjes was het stevig aanpakken in de zesde, maar dat was niet erg. Alle meisjes en jongens werkten met plezier, zij hadden de school nog nooit zo fijn gevonden; en het examen was nog zo ver, daar dacht nog niemand aan.

Thuis was het ook reuze gezellig, vooral op de zondagen, wanneer oom Frederik er was, of Ans, of Jaap. O, om die Jaap kon je je slàp lachen! Hij was nu student, had een hoofd als een Edammer kaas zo glad, en hij vertelde verhalen . . .! Wat dat betreft leek hij wel wat op meneer Van Deutekom: je moest om wat hij zei lachen, maar je wist nooit of het wáár was, of dat hij hen allemaal voor de mal hield.

Na een paar weken kwamen er korte donkere haartjes op Jaaps gladde bol, en nu leek zijn hoofd net een grote stoppelbaard — hij zag er reuze gek uit. Maar toch: iedereen kon zien, dat hij student was!

O, het was reuze als Jaap kwam; Peter en Duco werkten de hele zaterdag aan hun huiswerk om toch 's zondags maar helemaal vrij te zijn. Ze wilden geen enkele van al die verhalen missen. Het leek hun wel machtig om student te wezen. Werken hoefde je bijna niet, je was helemaal vrij. Het leek wel of je niets anders te doen had dan pret te maken met de andere studenten, van wie er gelukkig een heleboel óók kale hoofden hadden.

Langzaam . . . langzaam . . . begon de vakantie met alles wat erin gebeurd was, op de achtergrond te raken; het nare gevoel van binnen begon te slijten. Tot, op een dag, moeder zei: „Zeg, jongens, hoe zit dat eigenlijk? De moeder van Bas en ik hebben van de zomer afgesproken, dat jullie over en weer nog eens bij elkaar zouden gaan logeren. Wat zullen we nu doen: Bas maar eerst eens hier vragen?”

„Mij best,” zei Duco, zonder veel enthousiasme.

Maar Peter viel uit: „Bàs hier vragen? Hoe komt u erbij! Een jongen, die mij heeft beschuldigd van . . .”

Moeder wuifde met haar hand zijn woorden weg. „Je wilt toch

niet zeggen, dat je daar nu nog over loopt te mokken? Dat is toch al lang vergeten en vergeven?"

„Nee, dat is het niét! Hij moet zijn woorden intrekken en anders wil ik hem hier niet hebben! Als Bas hier komt, ga ik de deur uit!"

Moeder gaf niet dadelijk antwoord. Toen zei ze: „Wat kun je moeilijk vergeten, Peter. Wou jij nu je hele leven boos op Bas blijven?"

„Nee — maar ik wil niet hebben, dat hij hier komt! Hij moet eerst maar eens zeggen, dat hij zich vergist heeft! Hij heeft me beledigd!"

Moeder zuchtte. „Ik wist niet, dat het je nog zó hoog zat," zei ze. „Ik dacht, dat je nu wel weer gewoon met elkaar om zou kunnen gaan. Dit hele geval berust op een vergissing. Zo iets kan gemakkelijk gebeuren. En jullie zijn allebei nogal van die heethoofden. Bas en jij . . ."

„Nee, moeder, níets heethoofden! Als Bas hier komt, telt hij misschien elke dag zijn geld na om te kijken of ik er niets van weggepakt heb!"

„Foei! Foei!" zei moeder. „Wat zit dat nog diep! Als je alle fouten van beide kanten met twee handen vasthoudt, krijg jij nooit een vriend. Wantrouwen bederft àlles!"

„Hij is met wantrouwen begonnen!"

„Maar jij bent mee gaan doen!"

Duco stond erbij. Hij was het helemaal met Peter eens. En toch — aan Peters eerlijkheid twijfelde hij niet, maar aan die van Bas eigenlijk ook niet.

Peter zei boos: „Misschien heeft Bas de hele zaak verzonnen om toch maar . . ."

Hij durfde niet verder te gaan, maar moeder had hem wel begrepen. Ze zei: „Zo komen jullie nooit verder, Peet. Als je allebei koppig je eindje vasthoudt, kun je tegen elkaar blijven wroken tot je oude mannetjes bent. Misschien kom je er dan eindelijk achter, hoe dat misverstand in elkaar heeft gezeten. Maar zó mogen wij niet leven — je moet bereid zijn om van elkaar het beste te willen geloven en niet het slechtste. Zoals jullie doet, dat is rechtuit onchristelijk.”

„Van Bas dus ook?”

„Ja. Als ik zijn moeder was, zou ik hem eens flink onder handen nemen. Als ik goed zie, gaat het er nu alleen maar om wie van jullie tweeën de minste wil wezen. Als jij aan Bas schrijft, dat je graag wilt dat hij hier komt, is Bas reuze opgelucht, dat zul je eens zien.”

„En als hij mij dan blijft verdenken?”

Moeder ging weg zonder erop te antwoorden.

Peter dacht: Ik hoop maar, dat moeder doorzet en hem tòch hier vraagt. Het zal eerst vreemd zijn, maar dan zien we elkaar tenminste. Als het niet anders kan, vechten we het eerst uit!

Maar moeder praatte na die tijd met geen woord meer over Bas — het leek wel of zij de hele logeerpartij uit haar hoofd had gezet.

7. Peters overwinning

Vader had de beide jongens een gulden beloofd wanneer zij hun acht voor aardrijkskunde in de nieuwe klas zouden weten te verdedigen — op voorwaarde, dat er geen enkele onvoldoende op hun rapport zou staan.

De jongens werkten verbeterd; zij trokken elkaar zo nu en dan de atlas uit de handen.

Als ze klaar waren met hun huiswerk, en ook wel op zaterdagmiddagen, gingen ze samen naar de Boulevard, waar het stil was geworden nu de badgasten waren vertrokken. De zwembokjes en strandtenten waren afgebroken en de hotels grotendeels gesloten.

Peter en Duco vonden Scheveningen zo veel plezieriger dan met al die buitenlandse gasten, die 's zomers als een leger de hele omgeving in bezit namen. Nu was de zee weer van hen. Haringvissers met 60-uren-verlof liepen in hun beste donkere pakken, samen met hun vrouwen, langzaam te kuieren langs de zee alsof zij nog niet genoeg golven hadden gezien. Anderen zaten in groepjes te praten en te pruimen op de banken; zij trokken zich van regen of wind niets aan en hadden het druk over de vangst, de reders en de verdiensten. Soms hielden zij op met praten en keken allemaal tegelijk naar de verte. Misschien zagen zij, met

hun scherpe zeemansogen, een schip al opdoemen aan de horizon nog voor een gewoon mens iets gewaar kon worden.

Wanneer Peter of Duco ernaar vroegen, kregen ze een half-verstaanbaar antwoord in het zangerige Scheveningse dialect over „hoogtij” en „binnenlopen” en dan waren ze nog even wijs.

Zo nu en dan voer er een boot uit. Dat was een machtig gezicht. In de buitenhaven begon hij al lichtjes te deinen, maar het echte schommelen begon pas wanneer hij tussen de havenhoofden uit kwam en de branding door moest voor hij de vrije zee bereikte.

En de hávens!

Bij de binnenhaven, waarin de pas teruggekeerde haringloggers lagen, was er altijd leven en beweging. Vissersvrouwen zaten netten te verstellen of zij hingen de gewassen netten te drogen over de hekken. Hier en daar stonden grote bouwsels van lege haringvaten, die bruin verroest leken en een sterke visgeur verspreidden alsof al de vis van jaren er zijn sporen in had achtergelaten. Andere vaten stonden recht overeind, pas gevuld met haring en pekel. Knechts van de rederij waren bezig, de naden met pluksel te dichtten. O, wat was het gezellig aan de haven en op de schepen! Maar als je geen extra oude broek en schoenen aan had, dan moest je je toch maar liever níet op een schip wagen. Echte Scheveningse jongens gaven daar niet om. Zij waren groot en sterk; zij hadden allemaal hetzelfde geelbonde haar en dezelfde felblauwe ogen. Zij zagen eruit of ze niet zo gauw bang zouden worden voor een stormpje.

Als de Scheveningers kwamen opzetten, maakten Duco en Peter, als duidelijk herkenbare stadsjongens, liefst maar dat ze wegwamen, want in het vechten waren het echte rabauwen. Ze fietsten tegen de steilste stenen glooiingen op, reden er in volle

vaart af en kwamen heelhuids beneden. Ze stookten vuren op het strand, van papier en rommel en aangespoelde kisten, zodat de rook de hele Boulevard over wolkte — en zij gingen nog voor geen agent aan de kant. Nee, de „Scheveningers”, met hen moest je oppassen, dat was je geraden als Haagse jongen!

Bas moest eens weten, hoe fijn het hier is, dacht Peter soms in eens. Het was vreemd dat hij, al was hij nog zo boos op Bas, er toch naar verlangde, hem eens hier te hebben, hem alles te laten zien, lange wandelingen met hem te maken over het strand, van de haven tot Kijkduin, of de andere kant op, van de Pier

naar Wassenaar. Bas moest oude schoenen en een spijkerbroek meenemen, want soms zat je onder de stookolie voor je er erg in had — en dat was akelig spul.

Maar hij hóefde Bas niet te waarschuwen tegen die stookolie, want Bas zóu niet komen. Eerst moest hij . . . Nou ja, excuus vragen deed je als jongens onder elkaar niet, maar hij zou er toch voor uit moeten komen, dat hij hem beledigd had, en lelijk ook! Om dadelijk maar zo iets te denken van een jongen, die je . . .

Hij dacht opeens: En ik dan? Wat heb ik van Bas gedacht? Dat was nog veel erger . . .! Maar als Bas niet begonnen was, zou ik daar nooit op gekomen zijn . . .

Nee, allicht niet. Maar Bas zou misschien zeggen: Als ik geen geld miste, zou ik jou nooit hebben verdacht . . .

Nee, het liet Peter niet los, hóe hij er ook zijn best voor deed, het hele Reebergen te vergeten en Bas erbij. Telkens weer dacht hij: Bas is begonnen, maar ik heb meegedaan. Hij heeft mij verdacht — en ik hem. We zijn allebei koppig en willen niet de minste zijn . . .

Maar toch . . .

O, wat gaf dat wantrouwen je een akelig gevoel van binnen. Wat was het toch afschuwelijk, dat zó iets nu juist moest gebeuren tussen Bas en hem. Maar hij kòn toch niet maar net doen alsof er niets gebeurd was . . .?

Peter probeerde te vechten tegen zijn trots en zijn koppigheid; hij werd er kriebelig en humeurig van. Maar eindelijk, een week voor de kerstvakantie, liep hij op een avond naar moeder en zei: „Mam, laat Bas maar hier komen, u kunt hem gerust vragen!” Moeder was er heel blij om. Nu hoefden ze niet te wachten tot ze oude mannetjes waren om weer goed op elkaar te worden.

„Morgen schrijf ik,” zei ze, „of wil je dat misschien liever zelf doen?”

„Nee, doet u het maar. Dadelijk vanavond!”

Moeder keek hem even aan. Ze zag wel, hoe het zat: Peter was bang, dat hij toch weer terug zou krabbelen en zich beledigd voelen.

„Goed,” zei ze, „ik doe het meteen!”

„En . . . eh . . . als Bas nu niet wil?”

„Dan is 't van jou af — dan heb jij je een goeie vriend getoond.”

„Wat zou hij doen, denkt u?”

„Erg opgelucht zijn, en gauw komen!”

„Heus?”

„Ja, maar ik kàn me vergissen natuurlijk,” zei moeder. „Reken er nog maar niet al te vast op.”

Maar ze rekenden er wèl op; bij elke post die langs kwam renden Peter en Duco beiden naar de deur. Reebergen kwam terug in hun herinnering: de boerin van de Brummelkamp met haar witte mutsje en haar deinende donkere rokken. De appels zouden nu al lang van de bomen zijn en het Bosbad lag stil en verlaten. Wat zou het nu uitgestorven zijn daar in Reebergen en wat zou je er ver over het land kunnen kijken. Zij wilden er best eens naar toe om te zien of ze alles nog zouden herkennen.

Maar natuurlijk kon je tòch Reebergen in de winter niet vergelijken met Scheveningen en de stad! O, je zou Bas eens horen! Ze konden alle hofjes opzoeken die hier waren . . . of meedoen aan een puzzelrit op de fiets. O, dat àlles zouden ze kunnen doen als Bas er was.

Maar wáárom kwam er nu geen brief . . . ?

De kerstvakantie kwam in zicht. Peter en Duco kwamen op een dag met hun rapporten thuis. Zij hadden beiden de gulden verdiend — vader moest over de brug komen met het geld!

Deze laatste schooldagen waren heerlijk. Niemand dacht meer aan ijverig en ernstig werken, ook meneer Van Deutekom niet. Ze maakten gezellige cijfersommen, die helemaal niet moeilijk waren; wie klaar was, mocht een boek uit de schoolbibliotheek halen. Of meneer las een verhaal voor, en de klas kreeg de opdracht er plaatjes bij te tekenen. Zij hielpen de laatste ochtend met het versieren van de klas en 's middags, terwijl het buiten somber was, zaten zij om de lichte kerstboom heen en vertelde meneer de kerstgeschiedenis.

Toen de school uit was, liepen Peter en Duco langzaam de weg naar huis. Het was zo gezellig in de straten. Overal brandden lampjes en lichtjes; aan bogen dwars over de straat bengelden verlichte kerstklokken. Op de hoeken waren luidsprekers tegen de lantarens aangebracht, er klonken kerstliederen en gewone liedjes, om de beurt. Als je tussen twee luidsprekers liep, een beetje dichterbij de ene dan bij de andere, dan hoorde je het zingen net alsof de helft van de klas telkens iets te laat inviel.

En verderop speelde het draaiorgel: „Stille nacht, Heilige nacht . . .,” terwijl de luidsprekers hard: „O, denneboom!” tetterden, zodat je niets meer kon verstaan en je een gevoel kreeg of je in een klein bootje op een wilde geluiden-zee dobberde.

Maar het was gezellig; Bas wist niet wat hij beleven zou als hij kwam. Zo iets had een jongen van buiten natuurlijk nog nooit gehoord. En al wisten zij best, dat dit met het eigenlijke kerstfeest niets te maken had — leuk was het toch!

En dan moest je 's avonds in de binnenstad komen: al die lichten!

En de etalages met hun prachtig versierde kerstbomen! Op het Valkenbosplein stond er een buiten, en dan nog een kanjer op het Buitenhof . . . Als je er in de tram langs reed, leek het net of de boom knipogde met honderd lichtende ogen.

O, die Bas zou kijken!

Als hij nu maar kwam!

Pas de allerlaatste post voor Kerstmis bracht een brief uit Rebergen. Dit keer zat er geen opgevouwen briefje van Bas in de enveloppe.

Mevrouw Van Nes schreef, dat Bas heel graag wilde komen, maar pas na Kerstmis. Hij kwam dan 28 december, zo vroeg mogelijk, en wilde, als het mocht, drie dagen blijven. Hij kon dan voor oud en nieuw weer thuis zijn. Dat moest ook wel omdat hij een onvoldoende voor meetkunde op zijn rapport had en een flinke taak had meegekregen.

Over het geld geen enkel woord. Niets. Alsof het nooit was gebeurd.

„Misschien heeft hij het dan toch nog gevonden,” veronderstelde Peter.

„Nee. Dan zou het wel in de brief staan!”

„Dan . . . eh . . . dan . . . eh . . .” begon Peter, maar hij kwam niet verder. Bas had zich dus óók over zijn wantrouwen heen gezet, zonder het bewijs te hebben gekregen, dat Duco en hij onschuldig waren. Nu stonden ze dus quitte, nu was het van beide kanten precies gelijk. Dáárom had het zo lang geduurd voor er antwoord van Bas kwam — dat was niet om die taak voor meetkunde. Bas had er óók niet overheen kunnen komen, net zomin als hij.

Maar nu was alles oké, nu konden ze weer vrienden zijn. O, het zou een machtige vakantie worden!

Peter voelde zich zo plezierig en zo gelukkig; hij liep maar te zingen door het huis en wilde wel iedereen helpen. En er was genoeg te doen: de kerstboom moest worden gekocht en van het plein naar huis worden getransporteerd. De kamer moest worden versierd met dennetakken, en de kerstboom zelf niet te vergeten!

En dan waren er nog boodschappen voor moeder te doen, en allerlei karweitjes. En Duco was nog maar steeds niet klaargekomen met zijn verzameling. Hij wilde al het moois uit het bos op een stuk karton plakken en dat ophangen tegenover zijn bed. Maar telkens wanneer hij het omhooghield, viel er het een of ander af. Misschien zou hij Bas eens om raad kunnen vragen.

Wie weet, maakten ze dan ook nog een visnettenkamer, een „kajuit“ — als dat niet te veel kostte. Bas was zo handig; hij kon en hij wist alles. Maar ja — een jongen van de H.B.S! Zij konden hem meteen eens vragen, hoe het daar toeging. Of het er èrg veel moeilijker was dan in de zesde.

Het volgend jaar zouden zij ook naar de H.B.S. gaan als ze niet bakten voor het examen . . .

Het scheen nog niet mee te vallen: als Bas een onvoldoende voor meetkunde moest hebben . . .!

Die laatste dag dachten ze aan niets anders meer dan aan de komst van Bas. Hij leek of Bas er al was, of hij meedraafde door het huis dat hij al kende. Grappig was dat!

8. Het verhaal van Jaap

Jaap had gelogeerd bij Freek, een vriend van hem, die ook in september student was geworden — hij kwam pas de avond vóór het kerstfeest naar huis.

„Is Ans er niet?” was het eerste wat hij vroeg.

„Haar diensttijd is veranderd; ze komt pas tweede Kerstdag,” zei moeder.

Het stelde Jaap hevig teleur, dat Ans niet thuis zou zijn op het feest, dat zagen de jongens wel. Jaap en Ans hoorden bij elkaar, net zoals zij tweeën. Maar zij vonden het toch ook wel fijn, dat ze hun grote broer nu eens een poosje voor zich zelf zouden hebben.

Maar ze hadden buiten de waard gerekend, want vader was ook thuis. Hij zat vergenoegd te roken en te praten en was door niets of niemand van zijn stoel te krijgen. Jaap zat aan de andere kant van de haard en redeneerde als een grote man. Over profs, over tentamens en over groenen. De jongens luisterden, ieder op een stoelleuning, naar zijn verhalen, zonder er veel van te begrijpen. Wat ze al helemáál niet konden snappen was, dat Jaap na drie vrolijke maanden daar zo ernstig kon zitten praten, in plaats van al maar moppen te tappen zoals hij in het begin deed.

Jaaps haar was alweer aangegroeid, al had hij zijn mooie golvende kuif nog niet terug. Hij zag er met dat bolle korte kuifje echt modern uit. Zoals de jongens die je uit de tekenacademie

zag komen; alleen droegen die helgele truien of fluwelen jasjes. En soms hadden ze een baard.

Zodra moeder klaar was, kwam zij er ook bij zitten. De lichtjes in de kerstboom werden aangestoken en de lamp uitgedraaid. Peter stond al met een natte spons klaar om een allereerste begin van brand „in de kiem te smoren” — maar voorlopig hoefde hij nog niet op te letten. De witte kaarsen stonden groot en rechtop te branden. Zo nu en dan flakkerden de vlammen even; je wist nooit waardoor. Door de warmte die van de haard omhoogsteeg of misschien wel door hun adem.

Vader en Jaap waren stil geworden.

Moeder zei: „Zullen we wat gaan zingen?”

„Goed,” zei vader, „dan lees ik eerst het kerstevangelie.”

„Jammer dat Ans er niet bij kan zijn. Dit is de eerste keer, dat er op het kerstfeest eentje ontbreekt,” zei moeder.

„Ja,” zei vader. „Over een jaar of wat vliegen de jongens ook uit!”

„Ja, maar met Kerstmis komt ieder naar huis.”

Peter dacht eraan wat hij later wilde worden. In ieder geval iets waardoor hij lange reizen mocht maken. Hij zou nooit van tevoren kunnen weten of hij tegen Kerstmis wel in Nederland of zelfs maar in Europa zou zijn!

„Dàt duurt nog wel even, moeder,” troostte Jaap.

Gelukkig maar, dat hij geen gehoor had gegeven aan de uitnodiging van Freek om ook de beide kerstdagen te blijven. Dan zouden vader en moeder alleen zijn geweest met de „kleine jongens”.

„Ans viert wel kerstfeest in het ziekenhuis,” zei vader, „àls zij tenminste geen al te zware dienst heeft.”

Moeder zei: „Al hééft ze een zware dienst, ook dàn kan zij kerst-

feest vieren. Dat kun je onder de moeilijkste omstandigheden.”
„Anders zou het toch ook waardeloos zijn!” vond Duco.

„Dàt ben ik met je eens. Of we nu gezond of ziek zijn, gelukkig of juist erg verdrietig, of we in een ziekenhuis liggen of het verschrikkelijk druk hebben — het kan altijd kerstfeest voor ons worden.”

Peter dacht: Oók wanneer je helemaal alleen bent, in een vreemd land, zoals ik later?

Ja — misschien juist dàn . . .

Wat vader straks zei, was grotendeels langs hem heen gegaan, maar nu luisterde hij toch weer.

„En zie, ik verkondig u grote blijdschap . . .”

Kerstfeest hoorde bij de winter, dacht hij. Bij kou en donkerte buiten, en licht en warmte en gezelligheid binnen. Maar natuurlijk ging het daar niet om, dat wist hij best. Dàn zou je alleen christen kunnen zijn wanneer je hier in het noorden leefde.

„De herdertjes lagen bij nachte,
Zij lagen bij nacht in het veld . . .”

Dat had ook door de luidsprekers geklonken gisteren. Je hoorde, tussen twee luidsprekers in, het na-a-a-chte alsof het nog meer werd uitgerekt. Raar, hoor!

Moeders stem klonk boven alles uit. Duco bromde maar zo'n beetje mee — hij kon niet zingen.

In 't nederig stalletje kwaamt,
„O kindje, o kindje, dat heden
O, laat ons Uw paden betreden
Want Gij hebt de wereld beschaamd.”

Peter vond het een moeilijk lied. Meestal begreep je niet veel van wat je zong. Bescháámd . . . De wereld . . . Wat betekende dat eigenlijk?

Vader zei: „De wereld — dat zijn niet alle àndere mensen, maar dat zijn wij zelf, zodra het contact met de Heer verbroken is. Als datzelfde in huis gebeurt, doen de apparaten het niet meer en het licht gaat uit. En als het contact met God verbroken is, loopt alles mis: de grote dingen in de wereld en de kleine dingen in ons gewone leven. Maar Kerstmis betekent, dat de Heer zelf het contact weer herstelt. We kunnen God weer vinden en we kunnen elkaar weer vinden. Zó „beschaamt” God de wereld.”

Peter dacht aan Reebergen en zuchtte opgelucht. Het zou wel weer goed komen tussen Bas en hem àls Bas maar eenmaal hier was. Ze móesten er samen achter kunnen komen, hóe die vergissing toch in elkaar zat . . . Wàs hij er toch maar. Nú.

Duco en hij mochten wat langer opblijven omdat het de avond voor Kerstmis was. Peter nam zijn plaats bij de kerstboom weer in, maar moeder zei: „Nog een halfuurtje, dan gaan de kaarsen uit, anders is de boom niet fris meer als Ans komt.”

Bij Jaap kwamen, na het ernstige gesprek van daarstraks, de vrolijke verhalen weer los. Zijn beide broertjes schudden zo nu en dan van het lachen. Die Jaap, dat was een druif, joh!

Later haalden zij herinneringen op aan de zomervakantie. Vader probeerde net zo te praten als de boerin van de Brummelkamp, hij struikelde bijna over zijn tong, zo vlug en rad praatte hij. Over de koeien en de kippen en de nieuwe hoofdmeester. En hij knikte, zoals de boer had gedaan wanneer vader iets doms had gezegd over het boerenbedrijf: „joa” en „nei” en „kawe wèzen”. Peter en Duco vertelden nog eens, hoe zij de drie kromme appel-

bomen, die op oude kromgegroeide vrouwtjes leken, hadden ontdekt, en hoe zij het geel- en blauwgeschilderde huisje hadden gevonden op het terrein van het Bosbad. Het leek wel of, met de verhalen, de tijd terug schoof, en het weer zomer was.

„Peter! De spons!” riep moeder opeens.

Het takje vlamde en knetterde even. Ziezo — dat was alweer klaar.

Een lekker branderig geurtje was ervan achtergebleven.

„Ik sta er nog altijd versteld van, dat jullie zonder inlichtingen die zwemkaart hebben gevonden,” zei Jaap opeens.

„Welke zwemkaart?”

„Nou — ik heb jullie toch een zwemkaart gegeven deze zomer? 't Ging me genoeg aan mijn hart: vier harde guldens!” zuchtte Jaap. „Jullie hebt hem toch wel helemaal gebruikt?”

„Nou en òf! Ieder vijf keer, da's zo op!”

„Wie heeft hem ten slotte gevonden?”

Peter en Duco keken elkaar aan. „Ik weet het niet meer, we hadden het zó!”

„Mijn compliment voor jullie speurzin!” zei Jaap weer.

Ze begrepen er niet veel van; zóveel speurzin was er heus niet voor nodig geweest om dat geld te vinden. Jaap zou er wel iets mee voor hebben, met zo geheimzinnig te doen. Dáár zouden ze maar niet invliegen!

Ze keken weer naar de kerstboom, die een mooi zacht licht verspreidde. Als Bas er nu was geweest, zou 't nog veel gezelliger zijn. Maar hij kwam pas over twee dagen.

Hoe zou dat dan gaan? dacht Peter, toch een beetje ongerust. Ook al deed je echt je best om elkaar weer te vertrouwen, Bas en hij moesten toch eerst een keer over die vervelende geschiedenis gepraát hebben, anders zou het de hele vakantie net zijn

of je allebei iets stil moest houden. Er zou iets zijn waar je voortdurend aan dacht, en dat je toch niet mocht zeggen.

Nu de dag van Bas' komst zo dichtbij kwam, leek het hem toch nog niet zo eenvoudig om te weten, hóe hij dat zaakje zou moeten aanpakken.

Voor Duco was alles veel gemakkelijker — Duco was ten slotte niet *rechtstreeks* verdacht.

Kijk, nu zat hij toch weer te piekeren; hij had niet eens gehoord wat Jaap vroeg.

„Welnee!” zei Duco. „Wat zouden we daar nu aan stukgemaakt hebben? We mochten trouwens nergens aankomen van Bas.”

„Zo — da's een mooi heer, die Bas! En heeft hij er zich ook zo streng aan gehouden?”

„Dat denk ik wel. Op onze kamers was niets te zien, hè Peter?”

„Nee. Alles was nog precies zo als toen we weggingen,” stemde Peter toe.

Hij dacht: Voor ons speelgoed interesseert zo'n H.B.S.-jongen zich natuurlijk ook niet. Net zomin als voor de meeste boeken die wij hebben.

Duco vroeg: „Maar wáárom dacht je dan, Jaap dat wij die vissen van Bas stuk zouden maken?”

„Omdat je de zwemkaart erachter vandaan hebt gehaald — en die zat er, in de enveloppe dan, stevig opgeplakt. Achter die mooie oranje vis met die zwarte waaivinnen.”

„Wát zeg je nou? Welke zwemkaart?!”

Peter greep Jaap bij de arm en schudde die heen en weer.

„Welke zwemkaart?!” riep hij nog een keer.

Jaap lachte. „Joh, schreeuw niet zo. Ik heb jullie van de zomer toch een zwemkaart gegeven? Nu nog mooier: eerst bedanken ze

mij ervoor, ze zwemmen ieder vijf keer, en nu doe jij net of je het in Keulen hoort donderen!”

„'t Was vier gulden wat je gaf! 't Was geen zwemkaart!” schoot Peter uit.

„'t Was een zwemkaart van vier gulden,” zei Jaap met nadruk.

„Wat mankeert jou toch? Muggezifter, jij moet later advocaat worden!”

Peter lachte dit keer niet om de grap. Hij keek van Jaap naar Duco . . . naar moeder . . .

„Dus . . . dus . . .” zei hij. Opeens vloog hij overeind en stak de handen in de lucht. „Nóu weet ik het! Nóu snap ik het!” schreeuwde hij zo hard hij kon.

Jaap en vader begrepen niets van Peters opgewondenheid, maar moeder en Duco wel.

„Dus zó zit het in elkaar . . .” zei moeder langzaam. „Dan is het dus tòch uitgekomen. Wèl gefeliciteerd, jongens!”
Peter ademde diep. Hij kon nú pas echt blij zijn.
„Ik heb het altijd wel gedacht, zo iets,” zei Duco.

De dag na Kerstmis bracht de post in Reebergen een brief voor Bas van Nes.

Toen hij de enveloppe opengemaakt had, las hij:

„Bas, kijk achter de oranje vis met de zwarte waaivinnen, op het visnet links — daar zul je een zwemkaart vinden, die de oplossing is van ons raadsel. Dàt was het cadeautje van onze broer Jaap, maar wij dachten, dat we de kaart zelf moesten kopen. Toen hebben we die vier gulden uit jouw doosje genomen. Sorry, hoor. Tot kijk. We komen je van het station halen.

Peter en Duco.

P.S. Misschien kun je de kaart nog inruilen, of het volgend jaar gebruiken. Anders zal vader hem je vergoeden wanneer je komt.

Groeten,

Peter.”